AKİS

FİYATI: 1 LİRA

8 ŞUBAT 1961

HAFTA

Papaz Pilav Yemez!

UĞUR K.
ÖMÜR BOYUNCA
ZENGİN VE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ
AYLIK
GELİR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI

Sayı: 502 Cilt: XXIX Yıl: 10

Sahibi

Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü

Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Egemen Bostanca (İstanbul). Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Olman — Magazin **Kısmı:** Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — Radyo: M. T. Öngören — İş **Alemi**: Fasih İnal - Musiki: Daniyal Kriç — Tiyatro: Naciye Fevzi; Lûtfi Ay — **Yayınlar**: İlhami Soysal — Sinema : T. Kakınç r— **Spor:** Vildan dan Aşir Savaşır.

Resim

Ali Parmakerü

Fotoğraf

Sungar Taylaner

Klişe

Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri

Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 39 93

İdare

Rüzgarlı Sokak No: **15/1**
Tel: 10 61 96

***Abone* Şartları**

3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer

Devintes Ticaret ve Sanayi Koll- Şti. Matbaası

Basıldığı tarih

7.2.1964

Fiatı 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda-

Sevgili AKİS Okuyucuları

Kıbrıs Meselesi bu haftanın ortasında, Makariosun İngiliz-Amerikan teklifine verdiği cevapla son derece ilgi çekici yeni bir saf hasma girmiştir. Bandan dolayıdır ki Kıbrıs, bir defa daha, AKİS in Kapak Konusudur. Şu anda bütün Türkiyenin Kıbrıs işi ve onun gelişmeleriyle alâkalı olduğunu bilmek, AKİS'in bu haftaki seçimine hak verdirecektir.

KIBRIS OLAYLARI sayfalarımızda sadece yeni gelişme yoktur. Aynı zamanda bu gelişmenin nedenleri ve nasılları da etraflı bir şekilde anlatılmakta, izah olunmakta ve bilhassa Türkiyenin Tutumu tam manasıyla belirtilmektedir. Tazı, arkadaşımız Hâlûk Ülman tarafından hazırlanmıştır, fakat çeşitli kollarıyla hemen bütün kadromuz kendisine malzeme toplamakta yardımcı olmuştur.

KIBRIS OLAYLARI sayfalarımızın, "Her hafta okunmadığı takdirde Kıbrıs olaylarının anlaşılmasına imkan yoktur" tarzında bir hükme Ankaradaki yabancı temsilci, müşahit ve gazetecileri vardırmış olması bizi memnun etmiştir. Meselâ Pazartesi akşamı Türkiye Radyolarının saat 19'daki bülteninde ingiliz Observer-Foreign Service'inin uzun bir tefsir yazısını dinleyenler kendilerini AKİS okuyor sanmışlardır. Yazıda, adeta AKİS'in ifadeleri kullanılmıştır.

Bu servisin temsilcisi, Mr. David Hotham'dır:

Kıbrıs işi çok kimsenin nazarında bütün iç politika hâdiselerini ikinci plana itmiştir. Halbuki iç politika sahasında da bu bir hafta içinde önemli hâdiseler cereyan etmiştir. Kıbrıs iç politikanın üzerinde bir kül gibidir. Külün altındaki ateş, YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızdadır.

Saygılarımızla

AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

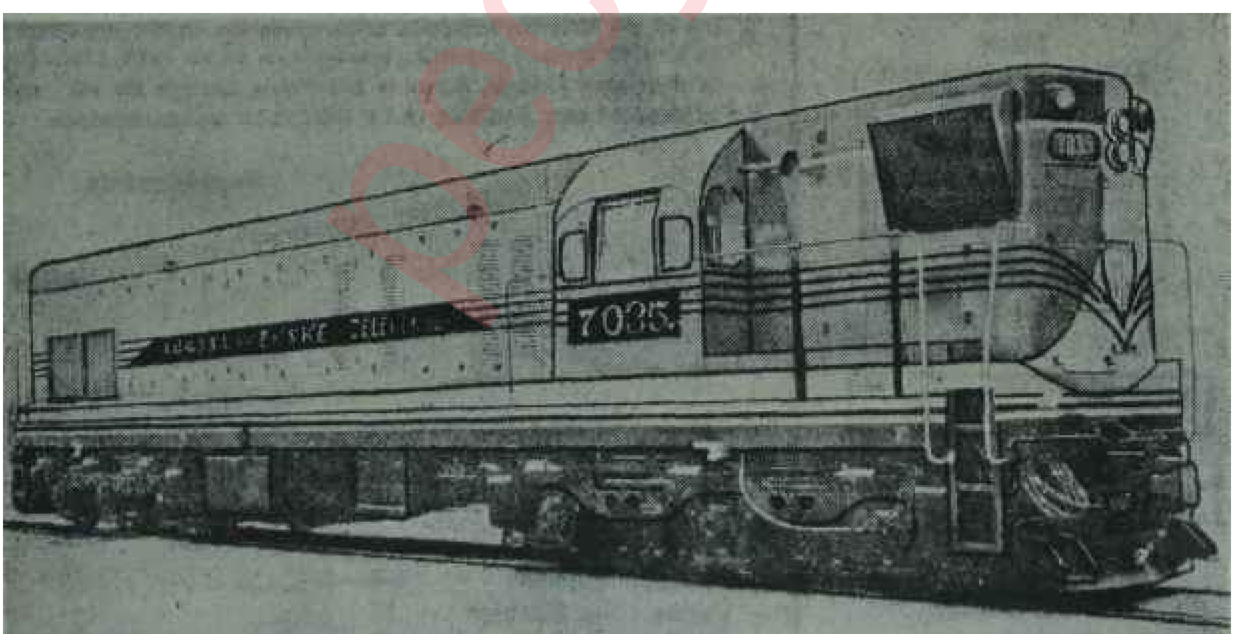
Lokomotifler — Türkiyenin, amerikan kredisinden 33 dizel lokomotifi hangi firmadan ve hangi esaslarla alacağı, belli olmuş değildir. Bu firma General Motors mu, General Electric mi olacaktır, bilinmemektedir. Bu esas "iyi mal" mı olacaktır, "ucuz fiyat" mı, o da tesbit edilmemiştir.

Bir yandan büyük menfaatler, diğer taraftan his ve siyasi oyunlar bahis konusu olduğu için herkesin bir tarafından çektiği ve bir türlü göstermek istediği meşhur Lokomotif İhalesinde durum şudur:

DDY tarafından GM lokomotiflerinin satan alınması için verilen karar AID'ce tasdik olunmamıştır. AID'nin kararında GE'nin GM'e nazaran ucuz fiyat verdiği, AID'nin prensibinin ucuz malı satın almak, olduğu, DDY raporunda belirtilen GM üstünlüğünün aradaki fiyat farkını izaha yetmediği, onun için durumun yeniden tetkiki icap ettiği belirtilmiştir. Bu karar DDY'na yılın hemen hemen sonunda tebliğ edilmiştir. Halbuki ihale için mühlet 31 Aralıkta sona ermektedir.

DDY durumu bir defa daha tetkik edebilmek için AID'nin Türkiye Temsilciliğinden mühlet istemiştir. Bu mühletin verileceği DDY'na şifahen bildirilmiş, fakat sonradan iş savsaklanmıştır. Bunun üzerine DDY'nın yetkilileri toplanmışlar, "mühletin 31 Aralık 1963'te sona ereceği" hesaplanarak "kredinin yanmaması" için ve "AID'nin ucuz malın satın alınması prensibi göz önünde tutularak" madem ki geçen defa "GM'i seçtik, o karar bozuldu, öyleyse bu defa GE olsun mütaleasıyla GE lehinde bir karar almışlardır. Bu hususlar Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender tarafından basma açıklanmıştır.

Fakat tıpkı ilk seferde olduğu gibi bu sefer de, ama aksi iki istikamette iki sert tepki gelmiştir. GM derhal Ankaraya temsilci göndermiş, AID'den niçin vaad edilen ve verilmesi gereken mühletin DDY'na verilmediğini sormuştur. Bunun üzerine AID bizim DDY'na bir yazı yazarak 31 Mart 1964'e kadar mühlete sahip olduklarını, onun için işin aceleye gelmesi gibi bir zehaba kapılmalarına mahal bulunmadığım, arzulandığı takdirde gerekli tetkiklerin yapılabileceğini resmen bildirmiştir.

Yugoslavyada çalışan G.M. lokomotiflerinden biri

Halep oradaysa arşın burada!

İkinci tepkiyi Ulaştırma Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında Bütçe Komisyonunda milletvekili ve senatörler göstermişlerdir. C.H.P. li Süleyman Bilgen, A.P. li Cihat Bilgehan ve Tabii Senatör Sami Küçük Bakandan şunu sormuşlardır: "DDY'nda GE lokomotifleri var mıdır? Kaç tanedir? Bunlar kaç seneliktir? Halen kaç tanesi işler durumdadır?"

Bakanın verdiği cevap şudur : "DDY'nın elinde beş tane GE lokomotifi vardır. Bunlar beş seneliktir. Bir tanesi çalışmaktadır, dört tanesi bozuk, yatmaktadır." Bunun üzerine temsilciler, nasıl olup da beş lokomotifinden dördü, yatan bu GE'den Türkiyenin 33 tane daha lokomotif almaya mecbur bırakılabileceğini öğrenmek istemişlerdir. Böyle bir mecburiyetin olmadığı bilinmektedir.

Bunun üzerine DDY içinde iki cereyan belirmiştir. Bir grup, madem ki yeni bir mühlet verilmiştir, o halde bundan faydalanmak, en esaslı tetkiki yapmak ve Türkiyenin işine en fazla hangi lokomotif yarayacaksa. onu almak gerekmektedir tezini ileri sürmüştür. Buna mukabil bir başka grup kararın bir defa verilmiş olduğunu, artık bundan vazgeçilmeyeceğini, tetkiklerin zaten yapılmış bulunduğunu söylemiştir.

Bu hafta, GM tarafından DDY'na resmen bir teklif yapılmıştır. Türkiyede beş senelik beş tane GE lokomotifi bulunmaktadır. Yugoslavyada 98 tane GM lokomotifi çalışmaktadır. Bunlar. Türkiyenin şimdi alacağı G 16 tipi lokomotiflerdir GM bunlardan bir tanesini Türkiyeye getirmeye hazırdır. Böylece herkesin gözü önünde iki lokomotif mukayese edilir her birine aynı rampada aynı yük çektirilir, her birinin meziyet ve kusurları tecrübelerle tesbit olunur, mütehassıslar ve basın denemelerde nazır bulunurlar. Bu suretle bütün dedikodular, iddialar, isnatlar kendiliğinden ortadan kalkar, âdeta bir yarışta Türkiyenin menfaatinin hangi lokomotifi satın almada olduğu umumi efkâr tarafından görülür. Bu netice, karar olarak AID'ye bildirilir. GM bu tecrübelerde **AID** temsilcilerinin de bulunmasını istemektedir.

Şimdi, bu teklif üzerinde DDY ve Ulaştırma Bakanlığı bir karar almak durumunda bulunmaktadır. Lokomotif İhalesi Meselesindeki, son vaziyet budur.

Yatarımlar — İller Bankasının yeni kurulmuş bulunan Enerji Bakanlığı bünyesine mi alınması, yoksa Sanayi Bakanlığında mı kalması meselesi münakaşa konusu iken Maliye Bakanı Ferit Melen bu Bankanın 1963 programında öngörülen miktarda yatırım yapamadığını ve Genel Müdür Selâhattin Babüroğlunun yatırımlar için gerekli parayı vermekte biraz kıskanç davrandığını ileri sürerek ortaya yepyeni bir iddia attı.

Babüroğlunun değil yatırımlar için kıskanç davranmak, bazen müteahhitlere siteasyon vermek için dahi para bulmakta güçlük çektiği de bir gerçektir. Nitekim tiler Bankası 1963 yılı içinde 189 milyon 954 bin liralık yatırımı yaparak programının yüzde 97 sini gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

Kaza_____Haftanın başlarında Pazara-günü Türk Hava Yollarına ait ETİ uçağı, Ankara civarındaki Pursaklar köyünde bir tepeye düşmüş ve Kaptan Pilot Turgut Yıldız, İkinci Pilot Zihni Hızal ile Hostes Tansel Seçener ölmüşlerdir.

Belçikaya bir türk işçi kafilesini götürmek üzere Ankaraya yolcusuz gelmekte, olan ETİ uçağının düşüşü sebebi olarak, Ankaradaki şiddetli kar tipisi gösterilmektedir. Uçak İstanbuldan hareketinden 1,5 saat sonra düşmüş ve kar sebebiyle ancak 14 saatlik bir aramadan sonra bulunabilmiştir.

Dünyadan Akisler

Kolombiya — Şimdiye kadar yeryüzünde bilinen türlü karaborsalara Kolombiyanın Cali şehrinde adı duyulmamış bir yenisi daha eklendi: Kan karaborsası. Polisin uzun süredir bir türlü yakalıyamadığı bir çete, sokaklarda başıboş dolasan kimsesiz çocukları yakalayıp öldürmekte ve bunların kanlarını karaborsadan ihtiyaç sahiplerine satmaktadır. Çetenin şimdilik bilmen sur» banlarının sayısı on kadardır. Bunun **daha** da yükselmesinden korkulmaktadır.

Batı Almanya — Dortmund savcılığından bildirildiğine göre, Başbakan Erhard'in güvenliğini korumakla görevli muhafızların başkanı Eweld Peters, bu haftanın İlk günü, tutuk bulunduğu hapishanede intihar etmiştir. Geçen. Cuma günü tevkif edilmiş bulunan Peters, İkinci Dünya Savaşında Sovyetler Birliğinde kütle halinde adam öldürmüş olmakla suçlandırılmıştı. Aynı suçla itham edilmiş olan Muhaceret Bakanı Hans Krueger ise. hakkındaki iddiaların kabineye zarar vermemesi için geçen hafta sonunda istifasını vermiştir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Yıl: 10 8 Şubat 1964 Sayı: 502 Cilt: XXIX

KIBRIS OLAYLARI

Millet

Talihsizlik

Bir "Pis Adam" ın yüzünden Türkiye, en ziyade gayret ve dinamizme muhtaç olduğu bir sırada gücünün bir kısmını, hem de bir büyük kısmını asıl meselemiz olan "Reformların Gerçekleştirilmesi Meselesinden başka bir sahaya kaydırmak zorunda bulunmaktadır. Bir yandan, başta İsmet İnönü olduğu halde Hükümet, diğer taraftan umumi efkâr, mahiyeti itibariyle bizim için tâli bir konu olması gereken Kıbrıs İşinin üzerine eğilmiştir. Bunun sebebi, mahiyeti bu da olsa Kıbrıs İşinin, aldığı mâna ile dünyanın bir bölgesinde barışı şiddetle tehdit ettiğinin Türkiyede iyi bilinmesidir.

Kalkınma Dâvasının peşinde olan Türkiyenin, içerde yapacak çok şeyi vardır. Herkesin günlü istemektedir ki bütün kuvvetler o istikamette teksif olunsun ve yeni yolun alemdarı durumunda bulunan Başbakan Babanlarının başında memleketi seferber hale getirsin, Kıbrıs Meselesinin bizim için bir talihsizlik olmasının sebebi budur. Başbakanın kafası, şu anda, her şeyden çok Kıbrıs Dâvasını hem bizim için, hem NATO için, hem de dünya barışı için en elverişli şekilde bir sonuca erdirecek formüllerin bulunmasıyla meşguldür. Bu, çok kimseye bir vecibe yüklemektedir.

Dışişleri Bakanı Erkin Londra dönüşü gazetecilerle
Birinci perdenin sonu

Bir defa Bakanlar, üzerlerinde 1 numaralı adamın tazyiki bulunmaksızın da kendi sahalarında hiç "dalga geçmeden" gece ve gündüz çalışmalıdırlar; Bu tarz çalışma, maalesef bizim bir millî âdetimiz olmaktan uzaktır. Bir iş, memleketin şu nazik durumunda ne, nisbette pişirilip Başbakanın önüne götürülebilirse o derece başarı şansına sahip olacaktır. Eğer Başbakanı, Hükümeti gündelik işlerle uğraşmaktan kurtarırsa İsmet Paşanın Kıbrıs konusunda bir iyi hal çaresini bulması kolaylaşacaktır. Gün nihayet 24 saattir ve ne kadar olağanüstü olursa olsun, her insanın bir çalışma gücü ve imkanı vardır.

Bakanların yanında C.H.P. Grupu ikinci önemli yükü omuzlarında taşımaktadır. Eğer C.H.P. milletvekilleri bilhassa Meclise ve onun komisyonlarına devam görevlerini yaparlarsa, meselelerini bir defa Grupta karara bağladıktan sonra tek bir insan gibi hareket ederlerse reformcu bir azınlık hükümeti olmasına rağmen İnönü Hükümeti, iç sahada hamleli bir iktidar olarak iş görebilir.

Tabii, gönlün istediği bir başka şey bütün siyasî partilerin ve bilhassa onların liderlerinin büyük dâvalarda küçük hesaplardan kaçınmalarıdır. Kibrisin kendisi bunun bir misalidir. İktidar "e Muhalefet arasında hedef birliği varsa Muhalefet, bu hedefe varmak için gerekli taktiği İktidarın tesbit etmesi ve yürütmesi hakkım kabul etmelidir. Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır ve yoğur yenmesine bir itiraz yoksa onun şeklinin tayini karşı tarafa bırakılmalıdır.

Bütün bunlar yapıldığı takdirdedir ki o "Pis Adam"ın sebep olduğu talihsizlik en az zararlı şekilde geçecektir. Kuvvetli milletler meziyetlerini böyle zamanlarda göstermelidirler. Milletin şimdi beklediği budur.

Türkiyenin Tutumu

Metin TOKER

Türkiyede İsmet Paşadan başka hiç kimse, Kıbrısla ilgili İngiliz - Amerikan teklifini olduğu gibi kabul edemezdi. Bu teklifi kabul etmek suretiyle Türkiye, belki fiili müessiriyet itibariyle değil ama meselenin havası balonundan önemli iki fedakârlıkta bulunmuştur: Adadaki Türk Kuvvetleri arttırılmayacaktır. Garanti Andlaşmalarının bize tanıdığı Müdahale Hakkı üç ay süreyle kullanılmayacaktır. Bunlar, bizim Londra Konferansında esaslı şart olarak ileri sürdüğümüz hususlardır. Bunlardan vazgeçmek, dışardan bir görüşle, Londra Konferansında türk tecillin başarı kazanmadığının ifadesi sayılabilir. Nitekim Başbakanın çok yakın iş arkadaşlarından bazıları, bu düşünceyle, alınan karardan önce memnun olmamışlar, lüzumsuz bir fedakârlıkta bulunulduğa intibaına kapılmışlardır.

Şimdi, aradan geçen pek kısa bir zamanın sonunda, Türkiyenin kararının ne kadar yerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Kıbrıs Meselesinin ne olduğunu iyi bilmek lâzımdır. Kıbrıs Meselesi Adada şu devlet sistemi mi, bu devlet sistemi mi, şu statü mü, bu statü mü, şu kadar yabancı kuvvet mi, bu kadar yabancı kuvvet mi tartışması değildir. Kıbrıs Meselesi hatta Adada güven ve huzurun sağlanması işi de değildir. Kibrisin Papaz Başkanı ile Türkiye arasında bir temel görüş ayrılığı vardır ve bütün mesele buradan çıkmaktadır, Makariosun nazarında Kıbrıslı Türkler, her memlekette görülen azınlıklar neviinden, alelade bir azınlıktır. Türkiye için Kıbrıslı Türkler, her memlekette görülen azınlıklar neviinden, alelade bir azınlık değildir. Kıbrıs Devleti, Makariosun bu gerçeği kabul etmesi suretiyle kurulmuştur. Anlaşılıyor ki Papaz Başkan, Akdenizin bu tarafında çok görülen bir alaturka kurnazlıkla o zaman öyle görünmüştür, şimdi asıl hedefini gerçekleştirmek zamanının geldiğine . inanmaktadır. Kıbrıs bir müstakil devlet olacaktır, idare ramların eline geçecektir, rumlar türklerin bak ve hukukuna saygı göstereceklerdir, ama türkler devlet içinde devlet olmayacaklardır. Birinci Dünya Harbinden sonra açılan "Azınlıklar Saltanatı Devri"ne mukabil İkinci Dünya Harbinden sonra bir "Çoğunluklar Saltanatı Devri"nin açıldığını gören Makarios, davasını Birleşmiş Milletlere götürdüğü takdirde haklı çıkacağını sanmaktadır.

Halbuki Kıbrısta bir değil, iki millet vardır. Türk ve rum cemaatlerinin, bir müşterek ada üzerinde oturmaktan başka aynı olan hiç bir şeyleri yoktur. Dilleri başkadır, dinleri başkadır, ananeleri başkadır, tarihleri başkadır, hisleri başkadır, arzulan başkadır. Hatta adada, daha bu hadiselerden çok önce, bölgelerini bile ayırmışlardır. Kıbrısta her şey, iki cemaatin bir arada değil, ayrı yaşamalarını gerektirmektedir. Şimdi, Makariosun döktürdüğü karşılıklı kandan sonra araya bir de kin, nefret, kelimenin tam manasıyla kan dâvası girmiştir. Halleri bu olan iki cemaatten birini ötekinin kucağına atmaya kalkışmak aklın almayacağı bir insafsızlıktır.

Kıbrısla ilgili türk politikası daima bu noktayı göz önünde tutarak gelişmiştir ve öyle gelişmelidir. Türkiye, Milli Misak hudutlarının dışında bir toprak parçası üzerinde gözü olan bir memleket değildir. Onun için, en mantıki hal çaresi Taksim olduğu halde, kurulacak yeni devlet içinde Kıbrıs Türklerine sağlam haklar tanınması kabul edildiğinde Türkiye Ur müstakil Kıbrıs Devletini iyi karşılamıştır. Ama Makarios, işin o noktasından itibaren bu hakların işlememesi için elinden gelen her şeyi yapmıştır. Şimdi, Kıbrıs Devleti kurulurken düşünülen sistem "günü geçmiş" hale gelmişse, bunun sebebini Papaz Başkanın gerçek emelinde aramak lâzımdır. Papaz Başkanın yanıldığı nokta, o sistem bir defa "günü geçmiş" hale geldi mi, kendi gayelerine hizmet edecek bir başka sistemin kurulacağı düşüncesi olmuştur. Halbuki takip ettiği politika, bütün dünyaya, Kıbrısta türkler ile rumların bir arada yaşamalarına imkân olmadığı gerçeğini en parlak şekilde göstermekten başka bir işe yaramamıştır. Bugün artık aklı başında hiç kimse, türkler ile rumların bir arada yaşamaya devam etmeleri için ısrar etmeyi hatırından geçirmemektedir ve son İngiliz-Amerikan teklifi Türk ve Yunan Hükümetleriyle birlikte Kıbrıs Hükümetine değdi, Kıbrısın Türk ve Yunan Cemaatlerine yapılmıştır. Bizim kabul ettiğimiz bu teklif, bir fiili durumu hukuken -gayrıresmi şekilde de olsa- tescil etmektedir.

Türkiye işin başından itibaren, bir müşkilât çıkarmamak için elinden gelen fedakârlığı göstermiştir ve Müdahale Hakkını, başlaması mukadder görüşmelerin Adada emniyet sağlanmışken yapılman maksadıyla kullanmıştır. İngiliz-Amerikan teklifi hem bu görüşmelere üç aylık bir mühlet koyduğu, hem de polislik görevini kuvvetli birliklere verdiği için bizim ayrıca desteğimizi bulmuştur. Bundan sonraki safhada bir ada üzerinde bulunan, ama her şeyleri ayrı iki cemaatin nasıl bir sistem içinde yaşayabilecekleri sualinin cevabı aranacaktır. Bu sistemin ancak federatif sistem olduğu, her geçen gün gözlerin önünde biraz daha iyi belirmektedir.

Her halde Türkiye, düşünülebilecek bu tek mantıki sistemin teferruatlı plânlarını hasırlayarak ortaya çıkacak ve "türk dosyası" bu olacaktır. Buna karşı Makarios Kıbrıslı Türklere bir basit azınlık statüsünden başka statü tanımayan tutumunda değişiklik yapmazsa dünya umumi efkarı önünde pek yavan kalacaktır.

Güvenlik

Yeni bir bayrak

(Kapaktaki Kuvvet)

Bundan bir hafta kadar önce, İngiliz ve amerikalıların beş başkentte birden, aşağı yukarı aynı saatlerde, müştereken harekete geçtiklerini görenler Batı Blokunun liderinin ve onun 2 Numarasının azimli, kararlı bulunduğunu anlamakta fazla müşkilât çekmediler. Kıbrıs Meselesinin aldığı şekil ve gebe göründüğü gelişmeler karşısında iki büyük batılı harekete geçmişlerdi. Washington'da Dışişleri Bakan Yardımcısı Ball, yanında- Orta Doğu işlerine bakan Talbott ile İngilterenin Washington Büyük Elçisi olduğu halde Türkiyenin Amerika Büyük Elçisi Menemencioğlunu ve Yunanistanın Amerika Büyük Elçisi Matsası davet ederek kendilerine İngiliz-Amerikan teklifini sundu. Aynı saatlerde Ankaradaki İngiltere ve Amerika Büyük Elçileri Türkiye Başbakanım, Atinadaki İngiltere ve Amerika Büyük Elçileri de Yunanistan Başbakanını ziyaret ederek aynı planı verdiler. Plan Londrada, Konferansta memleketlerini temsil eden Türkiye ve Yunanistan Dışişleri Bakanları ile Kıbrıstaki türk ve yunan cemaati temsilcilerine de bildirildi. Nihayet Lefkoşede, daha sonra. Makarios ve Küçük ziyaret edilerek çember kapatıldı.

İngiliz-Amerikan Planının esasları şunlardır : Kıbrıstaki sükûn ve güvenliği sağlamak için Adaya NATO üyesi devletlerin askerlerinden kurulu 10.000 kişilik bir kuvvet gönderilecektir. Amertka Birleşik Devletleri bu kuvvete bin, iki bin kişilik bir iştirakte bulunacak, diğer istekli NATO üyeleri de diledikleri kadar asker vereceklerdir. Diğer yandan, Adada bulunan türk ve yunan birlikleri de bu kuvvete katılacaklar ortak kumandanlığın emri altına gireceklerdir. NATO kuvveti Adada üç aylık bir süre için kalacak, gerekirse bu süre uzatılabilecektir. Bu üç aylık süre içinde, Garanti Andlaşmasına taraf olan devletlerin hiçbirisi, yani Türkiye, Yunanistan ve İngiltere, bu andlaşmanın kendilerine verdiği ortak, ya da tek taraflı müdahale hakkını kullanmayacaktır.

İlk kabul cevabı

Teklif, bütün tarafları bir an düşündürdü. Çünkü her bir tarafın, kendisine bayrak yaptığı bir takım esasları rencide ediyordu. Türkiye, Adadaki birliğini arttırmak istiyor, müdahale hakkı üzerinde bir tavize rıza göstermiyordu. Yunanistan, Birleşmiş Milletlerin müdahalesine daha fasla taraftardı. Makarios hem Adada yabancı birlik istemiyor, hem meselenin Birleşmiş Milletlere götürülmesini istiyor, hem de Kıbrıs Devletinin vesayet altında görünmesinden nefret ediyordu. Ama Plan ortadaydı ve bunu ya kabul, ya reddetmek gerekiyordu.

İsmet İnönü hemen o akşam Hükümetini topladı ve İngiliz-Amerikan teklifinin kabulü lehinde vaziyet aldı. Neydi, Türkiyenin ilk arzusu? Adada bir defa güvenlik' sağlansın, ondan sonra oturup konuşalım! Şimdi, güvenliği sağlamak için, Amerikanın da iştirakiyle 10 bin kişilik bir milletlerarası kuvvet Adaya gönderiliyordu. Bunun içindeki türk kuvvetinin miktarının 500 olması, 750 olması, 1000 olması büyük bir fark ifade edecek miydi? Üstelik bu kuvvet, iştirakçi devletlerin Londradaki elçi veya temsilcilerinden müteşekkil bir siyasî heyete bağlı olacaktı. Yani, milletlerarası kuvvetin idaresinde Türkiyenin rolü olacaktı. O halde?

Müdahale hakkına gelince.. Bunun üç ay işlememesi isteniliyordu. Yani, bizim müdahale hakkımız resmen tescil ediliyor ve üç ay içinde bir netice alınamadığı takdirde âdeta "Eee, müdahale hakkınızdır!" deniliyordu. Milletlerarası kuvvet bu üç ay boyunca Adada kalacağına göre taraflardan olri müdahale hakkını kullanmaya kalkışsa bu kuvvetle çarpışacak mıydı? Yoo! O halde?

Buna mukabil, Amerikanın işe fiilen müdahalesiyle tehlikeli gelişmeler kesin olarak ortadan kalkıyordu ve şimdi; daha az tehlikeli bir ortak içinde Adanın statüsünün tesbiti işine gidiliyordu.

Hükümet, bazı itirazlara rağmen, Başbakanın görüşüne katıldı. Bir gün sonra. Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakan Vekili Kemal Satır İngiltere ve Amerika Büyük Elçilerini çağırarak Planı kabul ettiğimizi bildirdi. Eski talimatın esaslarına göre hareket etmek suretiyle biraz ihtiyatsizlik ve ondan sonra da bunun açıklanmasında acelecilik yapmış olan Londradaki heyetimize yeni talimat zaten gönderilmişti. Heyetimiz buna intibak etti.

Cevdet Sunay Başbakanlığa giderken

"Türk izcisi, daima hazır!"

İngiltere ve Amerikaya kabul cevabının verildiği gün Başbakan İnönü Dışişleri Bakanlığımıza emrini bildirdi: Kıbrısa federatif bir sistemin verilmesini esas tutan kesin türk tezine ait dosya en ince teferruatına kadar hazırlanacaktı!

Böylece, Kıbrıs Meselesinde yeni bir safha açılmış oldu.

Yeni "Evet"ler

İnönünün, Amerika ile İngilterenin kesin kararlı ve aralarında anlaşmış bulundukları, bir pazarlığa giriş-

mek niyetinde olmadıkları yolundaki teşhisi çabuk doğrulandı. İki büyük batılı bunu Atinaya hissettirdiler ve Atinanın muvafakatini aldılar. Makariosun daha fazla mızmızlık yapacağı açıktı. Nitekim, yaptı da.. Bir takım mukabil şartlar ileri sürmeye kalkıştı. Ama Amerika ile İngilterenin sıkı tutumu karşısında Papaz Başkan için yapılacak iki şey vardı: Ya kendisini Rusyanın kucağına atmak -ki Rusyanın, Kıbrısı kucağına almaktan fazla hoşlanıp hoşlanmayacağı belli değildir ve Rusya Makariosu, kucağına almadan okşamayı tercih eder görünmektedir-, ya da Adanın kaderinin Batı Bloku içinde görüşülüp karara bağlanmasını kabul etmek.

İngiltere ve Amerika bunu Papaz Başkana açık açık söylediler. Haftanın ortasındaki Çarşamba günü dramatik bir gün olarak, Lefkoşede keşif bir diplomatik faaliyetle geçti. Bilhassa İngilizler, Papaz üzerindeki tazyikin müsbet netice vereceğinden ümitvardılar. Aksi bir ihtimalin ne kadar vahim hadiseler doğurabileceği Makariosa hatırlatıldı.

Fakat bu arada, hem Yunanistanda, hem de Kıbrısta tahrik edilmiş ve hisleri alevlendirilmiş kütleler sokağa dökülmekte gecikmediler Tedhişçiler işi daha da ileri götürüp Kıb-

Ne var bunda şaşacak ?

Kıbrısın Papaz Başkanı, fransız Le Monde gazetesinin anlaşılmaz bir sebepten dolayı türklere kargı olan muhabiri Eric Rouleau'ya bir demeç vererek, görüşlerini söylemiştir. Bu demeçte, üzerinde dikkat ve ibretle durulacak noktalar vardır.

Makarios şöyle demektedir: "Atlantik Paktının hiç bir üyesi, muhtemel bir türk müdahalesine karşı en ufak bir itiraz sesi yükseltmemiştir. Londra Konferansında Bay İnönünün temsilcileri, gerekirse memleketimizin taksimini türk ordusunun zorla gerçekleştireceğini söyleyecek kadar ileri gitmişlerdir. Aldığımız bilgilere göre İskenderuna türk kuvvetleri yığılmaktadır. Bizim gözümüzü korkutmak istiyorlar. Fakat umumi efkar şunu bilmelidir: Adanın parçalanmasına bütün gücümüzle karşı koyacağız! Belki bir başpiskoposun şiddetten bahsetmesi doğru görülmeyebilir. Ama halkımız, müstevliye karşı nasıl savaşmayabilir ki?"

Makariosun Türkiyenin müdahale hakkı konusundaki görüsü şudur: "Bu sözümona hak anlaşmaların hatalı bir tefsirinden ileri gelmektedir. Bunu meşru göstermek için türk cemaati hadiseler çıkarabilir. Ama o halde bile, mütehassıslar demektedirler ki, müstakil bir memlekete birlikler gönderilmesi ancak o devletin rızası ve Güvenlik Konseyinin ittifakla muvafakatine bağlıdır. Ben bir hukukçu değilim ama, bu görüşü tamamen paylaşıyorum."

Papaz Başkan anlaşmalar konusunda ise şöyle demektedir : "Bu andlaşmalar Kıbrıs halkına, istiklalini kazanmasından önce zorla kabul ettirtilmiştir. Bu bakımdan gayrimeşrudur. Milletlerarası münasebetlerde çözülemeyecek izdivaçlar veya ebedi bağlar yoktur."

Makarios

Hukuk değil, guguk!

Bu sözler, Kıbrıs Meselesine ışıkların en güzelini getirmektedir. Bu sözlerden anlaşılan bir başka husus, Makariosun sadece hukukçu olmadığı değil, hukuktan da hiç bir şey anlamadığıdır. Eğer andlaşmalar konusunda herkes bu fikre sahip olsaydı, dünyada andlaşma diye bir mefhum bulunur muydu? Bugün bir vesikanın altına imzanı atacaksın, o vesikanın sana sağladığı nimetleri alacaksın, ama aynı vesikayla yüklendiğin vecibelerin itasına sıra geldiğinde "Milletlerarası münasebetlerde çözülemeyecek izdivaç yoktur" diyeceksin! Bu, "Hitler Mantığı" dır. Bitlerin mantığının dünyayı da, kendisini de nereye götürdüğü ise herkesin gözleri önündedir.

Andlaşmalar gayrımeşrudur! Mükemmel, o halde, Kıbrıs Devletinin kurulması da gayrımeşrudur. Zira bu devlet o anıtlaşmalarla kurulmuştur Ama bizim Papaz çok akıllıdır: And taşmaların Kıbrıs Devletinin kurulmasını tescil eden kısmı meşrudur. Türkiyeye haklar tanıyan kısmı gayrimeşrudur. Anayasanın bir rum Cumhurbaşkanı kabul eden kısmı meşrudur, bir türk Cumhurbaşkanı Yardımcısına yetkiler veren kısmı gayrı meşrudur.

Meşru olanın ne, gayrımeşru olanın ne olduğu hususu tartışılabilir ama, herhalde bu sözlerin ve bu tutumun gayrıciddiliği üzerinde hiç kimse bir şey söyleyemez. Atlantik Paktına dahil hiç bir üyenin, Türkiyenin müdahalesine karşı hiç bir itiraz sesi yükseltmemiş olmasının pek basit sebebi bu pakt üyelerinin milletlerarası andlaşmalar konusunda bambaşka prensip ve telakkilere sahip olmalarının neticesidir ve bunda şaşılacak hiç bir şey yoktur. Milletlerarası münasebetlerde çözülemeyecek izdivaçların olmayacağı aşikardır. Fakat milletlerarası münasebetlerde izdivaçların çözülmesinin bir yolu vardır ve bu yol, Makariosun şiddet yolu olmaktan çok uzaktır. Hem Papaz Başkanın üzülmesi için hiç bir sebep yoktur. Türkiye de izdivaçın artık devam etmeyeceği fikrini kesin olarak benimsemiştir ve ayrılığı, dünyaca kabul edilmiş medeni usullerle mutlaka sağlayacaktır.

Makarios işine geleni kabul edecektir, işine geleni kabul etmemek için şiddete başvuracaktır ve buna karşı hiç bir şey söylenmeyecektir.

Papazın hergün pilav yediğini Makariosa kim söylemiş ki?

rıstaki Amerikan Elçiliğine bomba attılar. Bu hareketin onlara ne kazandıracağı malûm değildir. Ancak bu, Atina ve Lefkoşede bir kuvvetli hükümet olmadığı, buna mukabil Ankarada sağlam, kendinden emin ve memleketin gerçek kuvvetlerinin güvenine sahip bir hükümet bulunduğu intibaını dünyanın dört bir tarafında hemen uyandırdı. Bu hafta dünya basını, ter ay önceye nazaran 180 derecelik bir fark göstermektedir. Her tarafta övülen türklerin ve Türk Hükümetinin gösterdiği anlayış, itidal ve basiret, her tarafta yerilen Makariosun sarsak. kötü niyetli, anlayışsız ve tehlikeli tutumudur. Dünya umumî efkârı işin aldığının delilini teşkil etmektedir. Bundan başka çıkar yol olmadığı kanaati her gün biraz daha kuvvet Kazanmaktadır. Zaten Amerikanın kollarını sıvayıp işin içine girmesi de Dunun neticesidir.

Birinci kısmın sonu

Hal böyle olunca, Londrada, Konferansın "Birinci Kısım"ının tamamlandığı ilân edildi.

Kıbrısta, geçen Noelde patlak veren çarpışmalar başladıktan sonra toplanan Londra Konferansının gündeminde iki önemli mesele vardı. Bunların birincisi, Türk Hükümetinin ismek, Adaya yeni bir düzen vermek gerekiyordu.

Birinci Kısımda halledilen, birinci mesele oldu.

Bu netice, ne kadar geçici ve kısa ömürlü görünürse görünsün, gene de memnunlukla karşılanmak gerekir. Çünki başlangıçta tarafların her konudaki görüşleri birbirine o kadar aykırıydı ki, Konferanstan bir sonuç çıkacağını düşünmek bile insana yersiz geliyordu.

Bir anlaşmaya varılıncaya kadar ortaya çeşitli engeller çıkmış, toplantı, birkaç kere, hiçbir sonuca ulaşamadan dağılmak tehlikesi geçirmiştir. Fakat İngilterenin, sonuçları ne olursa olsun.

Parti liderleri Kıbrıs konusunda aydınlandıktan sonra Başbakanla
Suya eren ayak

başında "Canım; bir küçük adada bir avuç müslüman zam-zum edip duruyor; girsinler rum ekseriyetin idaresine, ne var patırdı çıkaracak" diye Makariosu hanlı görmeye çalışırken meselenin altında çok daha ciddi hususların bulunduğunu, Makariosun Rusyanın oyununu oynadığını, Âkdenizdeki müvazenenin bozulabileceğini ve o "küçük ada"nın bütün dünya barışım tehlikeye düşürebileceğini farkedince ayılmıştır. Şimdi söylenen "Bu Makarios kendini ne zannediyor? Bir kaçık uğrunda harp mî çıkacak? Evli evine, köylü köyüne.. Herkes kendi tarafında serbest otursun!" sözleridir.

Bu. federatif sistemin ne kadar yol rarlâ üzerinde durduğu, Adada düzen ve güvenliğin yeniden kurulması meselesiydi. Gerçi çarpışmalar başladıktan sonra Türk Hükümetinin ısrarıyla Kıbrısa gönderilen ingiliz birlikleri çarpışmaların iyi kötü kesilmesini sağlayabilmişlerdi ama, çeşitli sebeplerle, İngiltere bu kuvvetini devamlı olarak Kıbrısta tutmak istemiyordu..

Londra Konferansının gündemindeki ikinci mesele Adaya yeni bir statü vermek meselesiydi. Kıbrısta olup biten son olaylar, buradaki türk ve rum topluluklarının artık bir arada yaşayamayacaklarını açıkça göstermişti. Bu bakımdan, iki topluluk arasındaki bağıntıları yeniden gözden geçireninde sonunda Kıbrıstan elini ayağını çekmek istediği anlaşılınca, iyi kötü bir anlaşmaya varmak gerekmiş ve ancak bundan sonra bir görüş birliğine varılabilmiştir. Onun için, Konferansın hiç değilse Adadaki sükûn ve güvenliği korumak için bulduğu çare, Batı dünyasında gelecek için ümitli bir başlangıç sayıldı.

Kızgın kediler

Buna mukabil, varılan netice, hükümetlerine rağmen Yunanistanda ve Kıbrıslı rumlar arasında infial yarattı. Yunanistandaki infial tamamen hissidir ve haksızdır. Bir menfaate dayanmamaktadır. Yunanistanda aklı başında herkes bilmekte, anlamakta-

dır ki Kıbrıs işinden dolayı Türkiye ile bozuşmak, ingiliz ve amerikalılara kar--ı düşmanca tavırlar takınmak Yunanistana hiç bir şey kazandırmayacaktır. Üstelik, Makariosun tuttuğu yolun kendisini de, Yunanistanı da hiç bir yere götüremeyeceği kabul edilmektedir. Buna rağmen, en ziyade çeşitli balonlar yüzünden hisler tahrik edilmektedir. Bir ara Atinada, bırakınız Kıbrısı, Türkiyenin Yunanistana -yani adalara- tecavüz edip oralara el koyacağı rivayeti ciddî ciddî dolaşmış, halk paniğe kapılmış, drahmi düşmüştür. Bir başka balon daha, ortalığın karışmasına yol açmıştır. Yunanistan, Kıbrıstaki birliğinden bir miktar askeri değiştirmiştir. Yeni birlik vapurla Pire - limanından Kıbrısa hareket etmiştir. Bir kaç saat sonra, bir haber Atinada bomba gibi patlamıştır: Türkler vapuru torpillediler!

Bu balonlar Yunanistandaki huzursuzluğun, bazısı maksatlı ama bazısı hissi nümayişlerin, patırdı ve gürültülerin sebebini teşkil etmektedir. Bundan dolayıdır ki Yunan Hükümeti, İngiliz-Amerikan teklifini kabul ettiğinden dolayı bir yaylım ateşinin 'altındadır. Memleketin bir genel seçim arefesinde bulunması devlet adamı Bibi hareket edeceklerin durumunu büsbütün zorlaştırmaktadır.

Buna mukabil Kıbrısta rumların hırçınlığı, iflâs etmiş hayâllerin ve boşluğu meydana çıkmış plânların doğurduğu bir hiddetin neticesidir. Gürültüyle ve kan dökerek, barbarca başladıkları bir kampanyanın şimdi tamamen kendi aleyhlerine dönmüş olduğunu görmek rumları denize düştüğü için yılana sarılan adama çevirmiştir. Kibrisin rum gazeteleri, türkler hakkında en çirkin, hattâ yakası açılmadık küfürleri savurarak kendilerini teskin etmeye çalışmakta, büyük manşetlerini şöyle tanzim etmektedirler : "Artık yalnız değiliz!"

Kastettikleri, Sovyet Rusyanın desteğidir.

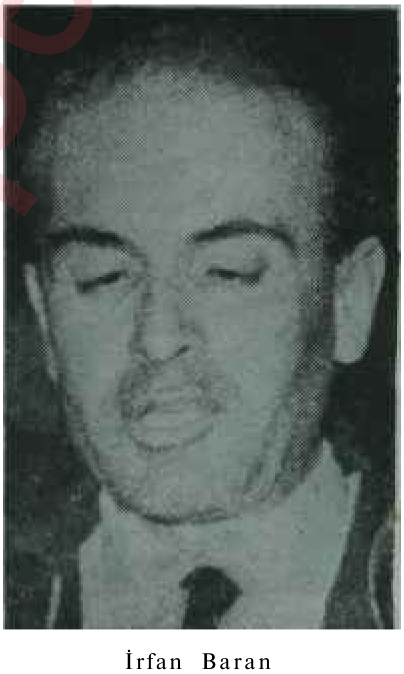
Türkiyede sükûnet

Buna mukabil bu hafta, Türklyede ve türk umumî efkârında sadece sükûnet görüldü. Gerçi bizde de "aşırılar" yok değildir. İsmet Paşanın İngiliz-Amerikan tekliflerini kabulde acele ettiği, biraz daha dayattığımız takdirde daha çok şey koparabileceğimiz fikrinde olanlar vardır. Ancak hadiselerin gelişmesi onlardan çoğunu, şu anda, büyük ekseriyete iltihak ettirmiştir. Bu bakımdan, bilhassa esası itibariyle, İnönünün politikası bir milli politika olarak Türkiyede destek görmektedir.

Başbakan, bu haftanın başında siyasî partilerin liderlerini kabul ederek onlara izahat verdi. Zaten Parlâmentoda, her partiden temsilciyi muhtevi bîr. komisyon kurulmuştur ve Dışişleri Bakanlığı tarafından bu komisyona muntazaman bilgi sunulmaktadır. Parti liderleri toplantıya, yanlarında bir yardımcıyla geldiler. C.H.P. de toplantıda Kemal Satır ve Fethi Çelikbaş tarafından temsil edilmekteydi.. - Coşkun Kırca buna bir alındı, bir alındı! -

Liderler, tabii Osman Bölükbaşı hariç, ilk defa olarak olumlu bir şekilde Başbakanlıktan ayrıldılar. Bir yandan Ragıp Gümüşpala, diğer taraftan Hasan Dinçer Hükümeti, desteklediklerini belirttiler. Kapalı toplantıda liderlerin şikâyeti, Hükümetin kendilerine alınmış kararlar hakkında bilgi verdiği, bunlardan önce fikirlerini sormadığı oldu. İnönü hadiselerin ne kadar oüyük süratle geliştiğini anlattı ve mümkün, nisbetinde temaslar yaptığını söyledi. Zaten, bu cins bir politikanın kolektif şekilde idare edilemeyeceği ve dış politikanın biraz da liderin tabiatıyla, ilgili olduğu açıktır. İnönünun bu husustaki başarısı ise herkes tarafından, kabul edilmek bedir.

Buna rağmen Osman Bölükbaşı hariç siyasî partiler temsilcilerinin Hükümeti daha ziyade destekleyici bir tavır takınmaları memleket içindeki havadan haberdar bulundukları gerçeğini ortaya koydu. Bölükbaşıya gelince, onun dünyadan haberi olmadığı zaten kimsenin meçhulü değildir. Mamafih Bölükbaşı da parlak fikirlerinin ne olduğunu açıklamadı, türk milletini bundan malınım etti, teatral bir edayla: "Zamanı gelince açıklarız!" dedi. -Kendileri, tıpkı krallar gibi, hep "Biz" diye konuşurlar! -

İrfan Baran
Dam üstünde saksağan

Basına gelince, o da meselelerin gerçek mahiyetini iyi anladı ve iyi anlatttı. Bu sayede, Türkiye bu hafta da derli toplu ve sağlam bir manzara gösterdi

Bu, Yunanistan ve Kıbrıslı rumlara nazaran bizim şimdiki durumda büyük üstünlüğümüzdür.

Meclisin basireti

Bunun bir başka belirtisi, haftanın ortasındaki Çarşamba günü Mecliste görüldü. O sırada Lefkoşede ingilizler ve amerikanlar Makariosun aklım başına getirmeye çalışıyorlar, Âtinada ve Lefkoşede baskı grupları bunun tam tersi istikamette bir cereyan yaratmak gayreti içinde bulunuyorlar ve Londra ile Washington'da heyecan hüküm sürüyor, Ankarada Hükümet yeni gelişmenin ne olacağını merak ediyordu. Böyle bir anda, bir C.K.M.P li milletvekilinin, İrfan Baranın Genel Görüşme açılmasını isteyen teklifi Meclisin gündemindeki madde olarak umumî heyete sunuldu. Bir Genel Görüşme için bundan daha az münasip bir zaman bulmak ter halde çok zordu, belki kabil bile değildi. Zira mesele en heyecanlı safhası içinde bulunuyordu. Milletlerarası kuvvet Makarios tarafından reddedilirse ve bir çarpışma tekrar başlarsa Adaya kim, ne kadar birlik gönderecekti? Buna karşı tepkiler ne olacaktı? Yunanistan nasıl bir vaziyet alacaktı? Bunlar hakkında henüz hiç bir başkentte hiç bir bilgi yoktu, fakat İrfan Baran Türk Hükümetinin bu konularda Meclisi aydınlatmasını istiyordu!

Hükümet adına Başbakan Yardımcısı Kemal Satır kürsüye çıktı ve böyle bir görüşmeye taraftar olmadıklarını menfaatlerimizin böyle bir konuşmadan zarar göreceğini bildirdi. A.P. lilerden bazıları bu sözlerin daha bir açıklanmasını istediler, fakatı. Kemal Satır şu anda buna da imkân bulunmadığım bildirdi.

Meclis mükemmel bir anlayış örneği gösterdi: Genel Görüşme teklifini reddetti.

C. H. P.

Haftanın başlarında Salı günü öğleden sonra Maliye Bakanı Ferit Melen Parlâmento binasında Başkanlık Divanının himmetiyle gazetecilere ayrılmış bulunan vestiyerden bozma Basın odasına gelmişti. Niyeti, kulisin politik Havasından kurtulmak ve bu arada çayını yudumlarken, yeni vergilerle ilgili olarak basın mensuplarının nabzını yoklamaktı. Bu sefer Bakan susacak, gazeteciler konuşacaktı. Ama bunun tamamen tersi oldu. Melen konuştu, basın mensuptan da fırsattan istifade bol bol sordular. Sohbetin konusu dış yardım meseleleriydi. Zira daha ilk dakikalarda Melen, Konsorsiyumdaki son gelişmelerle ilgili bazı şeyler söylemiş ve gazeteciler de yeni pir haber çıkarabilmek için sorularını bu konu üzerinde teksif etmişlerdi. Oysa, Maliye Bakam daha çok vergilerden bahsetmek, basının yeni kanunlar karşısındaki tutumunu öğrenmek istiyordu. Bu arada gözü masanın öbür ucundan kendisini dinlemekte olan bir gazeteciye ilişti ve ona takıldı :

"— Ne o, düşünceli duruyorsun, karadenizde gemilerin mi battı?"

Gazeteci zaten böyle bir soru bekliyordu. Hemen cevabı yapıştırdı.

"— Yeni. vergileri düşünüyorum.."

Cevap Bakanın hoşuna gitmişti. Böylelikle sohbet istediği alana dökülüyordu.

"- Yeni vergilerin nesini düşünüyorsun?" diye sordu.

"— Tatbikatım düşünüyorum.. Acaba 1964 programı için gerekli 1 milyar liralık ek geliri sağlayabilecek misiniz? Kara taşıt vasıtalarından alınması kararlaştırılan yeni vergi de kaldıracakmış?"

Meleni, gazetecinin sözlerinin birincisinden çok ikinci kısmı ilgilendirmişti. Merakla sordu:

"— Kaldırılacak mıymış? Kim kaldıracakmış?"

"— Grup. CHP Grupunun son toplantılarında yeni vergi kanunlarım incelemek üzere kurulan komisyonu bu kararı almış."

"— Öyle mi? Sen nereden biliyorsun?"

"— Komisyondan bir üye söyledi."

"— Peki, başka ne yapacaklarmış?"

"— Gaz ve mazota yapılan zamlardan köyler için bazı şeyler düşünüyorlarmış."

Melen bir sure masanın etrafındaki gazetecileri süzdü. Doğrusu bu *sen* sözlerin daha henüz kesin bîr karara varılmadan basında açıklanmasını istemiyordu. Bu sebeple, gazetecinin söylediklerinden önce hiç haberi yokmuş gibi davranmıştı. Ama gaz ve mazota yapılan zamlar ve özellikle bu Konuda köylere tanınacak olan avantajlar bahis konusu olunca selameti oradan ayrılmakta buldu. Melen ayağa kalkarken:

"— Bu gazetecilerden de hiç bir şey gizlenmiyor" diye mırıldanmaktan kendini alamadı.

Maksut bir...

Gerçekten yeni tasarıların açıklanmasından bu yana, üzerinde en çok mürekkep harcanan konu gaza ve mazota yapılan zamlardır. Melen basına verdiği demeçlerde, mazotun gaza karıştırılmasını önlemek istediklerini ileri sürmüş, bu zamların köylülerden ziyade şehirlerdeki orta halli vatandaşlara tesiri olacağını iddia etmiş, fakat bir türlü bu *gaz* - mazot edebiyatını önlemeğe muvaffak olamamıştır. Nitekim mesele CHP nin son Grup toplantılarında da sık sık bahis konusu, edilmiş ve kanunların bu bölümünde bazı değişikliklere gidilmesinin şart olduğu belirtilmiştir. Bu değişikliklerin neler olabileceğinin tesbiti ise Grup İdare Heyeti üyesi Ahmet Şenerin başkanlığındaki bir çalışma komisyonuna bırakılmıştır. İsmail Rüştü Aksal, Turhan Feyzioğlu, İlyas Seçkin, Hürrem Müftügil, Zeynel Gündoğdu, Ahmet Karamüftüoğlu, Şefik İnan ve Rüştü Özal komisyonun diğer Üyeleridir.

İlyas Seçkin
Hesap ve kitap

Geçen haftanın ortalarında Çarşamba günü başlıyarak haftanın ikinci yarısında hemen hemen her gün toplanan CHP Grubunda yem vergi kanunları müzakere edilirken dikkati çeken başlıca husus, söz alan bütün hatiplerin, yeni vergilerin lüzumu noktasında birleşmeleri oldu. Milletvekilleri 1964 programının uygulaması için bir ek gelire ihtiyaç olduğunu ve bunun da sağlam bir kaynaktan ancak yeni vergiler koymak yoluyla sağlanabileceğini ileri sürdüler. Tenkitler, genel olarak daha çok kanunların aksak noktalarına yöneltildi. Toplantıların ilk gününde söz alan Arif Ertunga asgarî vergi hadleri ve özellikle ziraî kazançların vergilendirilmesi meselesi üzerinde durarak:

"— Yeni kanunlarla 250 dönümlük araziye hububat ekildiği takdirde arazinin 25 bin lira gelir getireceği öngörülüyor. Oysa buğdayın bu miktarı temin edemiyeceği kolayca hesaplanabilir. Binaenaleyh arazinin vergiye esas olacak haddini, hububat için 20 bin lira olarak tesbit etmek gerekmektedir" dedi.

Eski İçişleri Bakam İlyas Seçkin ise sözlerine:

"— Türkiye maliyesi veremli bir hastanın ciğerleri gibidir" diyerek başladı, Hükümetin karşı karşıya, bulunduğu iktisadi problemlerin kısa bir panoramasını çizerek :

"— Bu yıl 24 milyon 500 bin dolar, gelecek yıl ise 25 milyon 500 bin dolar faiz ödenecektir. Bu miktar parayla her yıl 6-7 şeker veya çimento fabrikası açılabilir. Türkiyenin ekonomik durumunu ortaya koyarak hüküm vermek mecburiyetindeyiz. Bu durum karşısında ek gelir olarak 1 milyar liralık yeni vergiler almak zorundayız. 4 Ağustos 1958 istikrar kararlarına göre, hiç bir vergi kanunu çıkarılmadan sadece inhisar maddelerinden ve Şekerden 2 milyar 500 bin liralık vergi tahsil edilmişti. Bunun 600 bin lirası imal edilen maddelerin maliyetleri ile satış bedelleri arasında 1 lira fark varmış gibi kabul edilerek tarh olunmuş ve paranın karşılığı olmadığı için Merkez. Bankası reeskontlarına müracaat edilmişti. Şimdi ise tamamen sağlam kaynaklara istinat etmekteyiz.

Bu sebeple yeni vergilere partinin

yıkılması bahasına da olsa katlanmamız gerekir. Bu vergi artırmalarını geri bırakmamız da imkânsızdır. Zira böyle bir gecikme halinde kareleri de artacaktır. İtiraf etmek gerekir ki, plânlı kalkınmayı kabul etmekle, bunun yatarım ve finansmanlarını da kabul etmeğe mecburuz" dedi.

İstanbul Milletvekili Suphi Baykam da Seçkin gibi genel olarak yeni vergilerin lüzumuna inandığını belirtti. Baykam ayrıca çok küçük bir miktarda "vergi ödeyen - Bu miktar bazen yılda 85 kuruşa kadar düşmektedir - bazı küçük toprak sahiplerinin' vergi dışı bırakılmasını ve böylece büyük kitlelerin sempatisinin kazanılabileceğini ileri sürdü. Bu fikrini şöylece özetledi:

"— Zirai vergiler nazari olarak Kabil-i müdafaadır. Fakat tatbikatının aynı sonucu vereceğini sanmıyorum. Küçük fedakârlıklarla büyük kitleleri vergi dışı bırakmak mümkündür.:"

Reşit Ülker ise yeni vergi kanunlarının detaylarından çok gerekçeleri ve halkla olan münasebetler üzerinde durarak:

"— Plân gereğince CHP vergi ve reformların aleyhinde olamaz. Bence gerekçemiz eksiktir. Halkoyu yeter derecede aydınlatılmamıştır. Bu gerekçeleri memleketin kaderi için mutlaka hazırlamamız lâzımdır." dedi.

Konuşanlar içinde en olumlu tenkid Ahmet Karamüftüoğlundan geldi. Reformların sadece vergi artırmaları yapmakla olmıyacağını, daha köklü değişikliklere ihtiyaç olduğunu ve bu arada israf ve suiistimallerin de önlenmesi gerektiğini belirten Karamüftüoğlu, biraz gayretle cari masraflarda hiç değilse 500 ı milyon liralık bir tasarrufun mümkün olduğunu söyledi ve bu arada zirai kazançların vergilendirilmesi ile ilgili olarak büyük arazilerden hem gelir vergisi alınması, hem de arazi vergilerinin yüksek tutulması yolunda bir teklif yaptı. Karamüftüoğluna göre böylece toprak reformu da kolayca realize edilebilirdi.

Rüştü Özal
Yolun doğrusuna

Teklif incelenmek üzere Grup tarafından seçilmiş bulunan komisyona intikal ettirildi.

Yeniliklere doğru

CHP. Grupunca seçilmiş bulunan Ahmet Şenerin başkanlığındaki Komisyon çalışmalarına Pazartesi günü başladı. Komisyon üyelerinin ilk görüşmeleri usul meselesi ile ilgili oldu. Zira ortada yeni vergi kanunlarının yanı sıra İktisadi Devlet Teşekküllerindeki israf ve bazı suiistimallerin ön lenmesi, reofganizasyon problemleri vardı. Ancak çalışmaların bütçe müzakerelerine paralel olarak ilerleyebilmesi için diğer konular kısa bir süre için geriye bırakıldı ve bu konuların ayrı bir komisyon tarafından incelenmesine karar verildi.

Komisyonda yapılan incelemelerde, tıpkı Grupta olduğu gibi üzerinde en çok durulan konu gaz vs mazota yapılan zamlar oldu. Hemen bütün, üyeler bu konuda bazı değişikliklere gidilmesine taraftar olduklarını belirttiler. Kısa bir görüşmeden sonra köylerden alınan zam farkının Hazine ta-

Oran

İki adam, iki parti, iki davranış!

Tekinel

Geçenlerde İstanbuldan Ankaraya gelen trende iki İstanbul milletvekili vardı: A.P. li İsmail Hakkı Tekinel ve C.H.P. li Oğuz Oran. Oğuz Oran bir zamanların "kravatsız"larındandır ve "teşkilâtın adamı" veya "teşkilât adamı" diye bilinen C.H.P. tilerdendir.

Tren, Haydarpaşadan 20.40'da kalkan trendir. Bu tren, aşağı yukarı saat 21.30'u geçe Pendiğe varır. 21.30 da çok kimse, trenin lokantalı vagonunda yemek yer. O akşam, iki milletvekili de lokantalı vagonda yemek yiyenler arasındaydılar.

Tren Pendikte belirli süre kaldı. A.P. nün İstanbul milletvekili İsmail Hakkı Tekinel yemeğini bıraktı, soğuk havada aşağıya indi. A.P. nin Belediye, yahut İl Genel Meclisi üyelerinden olup da o bölgeyi temsil edenler ve A.P. nin Pendik teşkilâtının bazı mensupları istasyona gelmişlerdi. Yani onlar, Tekinelin o akşam Ankaraya geleceğini biliyorlardı, Tekinelin onların istasyona geleceklerimden haberi vardı. Tren kalkıncaya kadar A.P. li milletvekili ile A.P. teşkilâtının bu ileri gelenleri konuştular. Adamlar İsmail Hakkı Tekinele bazı taleplerini, görüşlerini, işlerini söylediler. Tekinel onları dinledi, ilgi gösterdi, her halde işlerini yapacağını, en azından takip edeceğini bildirdi.

Tren kalktı. İsmail Hakkı Tekinel geldi, yerine oturdu, yemeğine devanı etti.

Oğuz Oran yerinden bile kıpırdanmamıştı. Ne onun geçeceğini bir bilen vardı, ne teşkilâtla teması Tekinelin teması derecesindeydi, ne bir ilgi duyuyordu ve ne de bir ilgi doğuruyordu.

Halbuki Oğuz Oran bir zamanların "kravatsız"larındandır ve "teşkilâtın adamı" veya "teşkilât adamı" diye bilinen C.H.P. lilerdendir.

Bir de ötekileri gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz?

Bu Sebeple yeni vergilere partinin rafından bloke edilmesine ve bu paranın köyler arasında eşit ölçüler dahilinde paylaştırılmasına karar verildi ve bu husus sosyal hizmetler fonu yahut köy odalarına yardım fonları şeklinde formüle edildi. Böylece yeni vergiler aleyhinde propagandaya girişenlerin elinden en tesirli silâhları alınmış olacaktı. Şefik İnan tarafından ileri sürülen bu teklif hemen hemen bütün komisyon üyeleri tarafından müspet karşılandı.

Komisyonun bir diğer önemli Kararı da zirai kazançların vergilendirilmesinde asgari hadlerin derhal tetkik edilmesi ve hattâ mümkünse vergi kapsamına daha çok sayıda mükellefin dahil edilmesi oldu.

Komisyonda hiç bir itiraza uğramıyan yegâne tasarı yeni Gümrük Vergisi oldu. Bu vergi gerek istihlak maddelerine tesiri olmayışı ve gerekse yatırımları etkilemiyeceği düşüncesiyle olduğu gibi kabul edildi. Özellikle sağladığı kolaylıklar ve müspet muafiyet sahaları sebebiyle vergi yükü hafifletici bulundu.

Kara taşıt vasıtaları vergisi ise sadece 80 milyon liralık bir gelir sağlamakta oluşu sebebiyle komisyonda pek taraftar bulamadı, Böyle bir verginin Kara Taşıt Kanununun çıkmasından sonra konulmasına karar verildi.

Kararlar, bu satırların yazıldığı sırada. CHP Grubuna sunulmak üzeredir. Bu kararlar iktisadî zaruretlerle politik zaruretlerin ve mantıki, realist izdivacıdır ve iktisadi zaruretlerin üstün tutulması CHP için pek iyi bir nottur.

A.P.

İdare-i maslahat!

Bu hafta memleketin bütün sağlam kuvvetlerinin gözü, bir partinin sorumlu organlarının bir adam hakkında alacağı karara dikildi: Sait Sina Yücesoy adındaki A.P. li milletvekilinin Meclis kürsüsünden sarf ettiği sözlerin hesabını bizzat kendi partisi ne şekilde görecekti?

Bir hesap görülmedi. A.P. yöneticileri. Salt Sina Yücesoy meselesini bir umursamazlık içinde hasıraltı etme yolunu tercih ettiler.

A.P. Genel İdare kurulu üyesi Vedat Ali Özkan, bu haftanın başında, bir AKİS muhabirine bu konuda aynen şöyle dedi:

"— Sait Sina Yücesoy, kürsüde söylediklerinden dolayı mesul tutulamaz. Anayasanın 79. maddesi milletvekilinin sorumsuzluğunu sağlamaktadır."

A.P. Genel Merkezinin ikinci katındaki bir odada yaptığı bu konuşmasına Özkan, şunları ekledi:

"— Üstelik bizim, Genel İdare Kurulu olarak yapabileceğimiz hiç birşey yoktur. Olay, Grup Yönetim Kurullarını ilgilendirir."

Bu, A.P. Genel Merkezinde Yücesoy adındaki adamın Meclis kürsüsünden ifade ettiklerinin ne derece umursanmadığını göstermektedir.

A.P. li Yücesoyun durumuna ilgili merci olarak A.P. Grup Yönetim Kurulu, haftanın başında salı günü ele almak lüzumunu duydu. Zira o sırada

Mahmut Rıza Bertan
Platonik red

Meclis Başkanlık Divanı da ayni konu üzerinde bir karar almak üzereydi.

A.P. Grup Yönetim Kurulu, emekli bir albay olan Mahmut Rıza Hartanın başkanlığında toplandı ve Sait Sina Yücesoy un durumunu görüşttü. A.P. Grup yöneticileri peşinen, Sait Sina Yücesoyun konuşmasında bir suç unsuru olmadığı prensibinde birleştiler. Yücesoyun günahı, konuşmanın Grupa danışılmadan yapılmasından veya ikaza rağmen ısrarından doğabilirdi. Nitekim kısa süren toplantıda Yücesoyun bir disiplin cezasıyla savuşturulması karar altına alındı. Ancak bu sırada Meclis Başkanlık Divanı, Yücesoyu, takbih cezası talebiyle Genel Kurula sevkediyordu. Bunun üzerine kararın geri bırakılması gerekti. A.P. li Grup yöneticileri şu hususu düşündüler Ya, Meclis Yücesoyu suçlu bulmaz ve takbihine lüzum olmadığına karar verirse, o zaman kendi aldıkları disiplin cezasının ne hükmü olacaktı ?

Bu nokta-i nazardan hareket eden Grup yöneticileri, kararlarını Meclisin kararından sonraya bıraktılar.

Bu arada Başkanlık Divanında da mesele eğlenceli bir seklide karara bağlandı. Meclis Başkanlık Divanı Nurettin Okun da iştirakiyle toplandığında evvelâ bir konuyu tartıştı: Mesela Divanda konuşulmağa değer miydi değmez miydi? Bereket, "bir defaya mahsustur" gerekçeyile müzakere sararı alınabildi. Ortada bir mesele vardı: Bazı Divan üyeleri, Okun,hatibi konuşurken susturup, cezasını oylamasının yerinde olduğunu savunuyorlardı Ok bu lüzumu hissetmediğine göre, Divanda görüşmeğe mahal olmamalıydı.

Ne şiş yansın ne kebap

Müzakereler Sait Sina Yücesoyun Meclis kürsüsünden yaptığı konuşmanın tümü üzerinde cereyan etti. Divan hemen iki bloka ayrıldı. Bir tarafta Yücesoyun bir takbih cezasıyla cezalandırılmasını isteyenler vardı, diğer tarafta ise bu cezanın bu adama az olduğunu, hiç değilse muvakkat çıkarma maddesinin tatbiki gerektiğini savunanlar.. İbrahim Sıtkı Hatipoğlu, ikinci tezi savundu, fakat kabul ettiremedi. Neticede İç Tüzüğün 188. maddesinin 3. fıkrasının tatbiki oya konuldu. Bu madde, Meclis içinde gürültü çıkaranlara tatbik edilmektedir. Tam oylamaya geçileceği sırada, hadiseli celsenin kahramanı Nurettin Ok bir önerge vererek, kendi durumunun da görüşülmesini, eğer bir kusuru varsa karara bağlanmasını talep etti. Okun bütün celse boyunca son derece başarılı hareket ettiği yazılı olarak tespit edildi. Oylamanın sonucu, 5 aleyhte oya karşı 4 lehte oy şeklinde tecelli etti. Yani 5 üye takbih cezasını bile çok bulmaktaydı! Bereket, Başkan Sirmen de oylamaya iştirak etti ve, Başkanın oyu iki oy kabul edildiğinden, 6 oya karşı 5 oyla Sait Sina Yücesoyun takbih cezası alması talebiyle Genel Kurula sevki kararlaştırıldı.

Başkanlık Divanının kararı, A.P. içinde kararsızlık doğurdu. Şimdi Mecüs kürsüsünden Yücesoyu kim savunacaktı? Bizzat Genel Başkan Gümüşpala mesele ile ilgilendi ve Sait Sina Yücesoyun A.P. tarafından korunmasın-

da fayda olmadığım ima etti. Ne var ki A.P. li müfritler hemen harekete geçtiler. Evvelâ Meclis koridorlarında şu havayı yaydılar: Sait Sina Yücesoyun konuşması katı hukuk prensipleri karşısında suç unsuru taşımamaktadır. Üstelik Yücesoy, 27 Mayısa da sövmemiştir! Yücesoyun tek kusuru. A.P. li idarecilerden Ali Naili Erdem ile Cihat Bilgehan kendisini ikaz ettikleri halde, konuşmayı yapmış olmasıdır. Bu suçun de cezası, olsa olsa bir disiplin cezası olabilir. Bu da A.P. nin bir iç meselesidir ve dışardan müdahale edilmesi doğru olmaz.

Bu satırların yazıldığı sırada A.P. içinde, Yücesoyu takbih cezasından da kurtarma faaliyeti devam etmektedir. Ayrıca, Yücesoyun Meclis kürsüsünden müdafaasını yapacak bir de sözcü aranmaktadır. Henüz böyle bir kahraman ortaya çıkmış değildir.

Bu haftanın sonunda bir A.P. li milletvekili şöyle dedi:

"— Canım, adamı nasıl müdafaa edersin? Müdafaa edilecek tarafı yok ki.."

Buna rağmen A.P. hem şişi, hem de kebabı yakmamağa gayret sarfetmektedir.

İsyan

Cürüm ve ceza

Çarşamba günü Aydemir ve arkadaşlarının idamı, Millet Meclisi tarafından ikinci defa onaylandı. Meclise geçen oylamanın tamamen tersine, heyecandan en ufak bir eser yoktu. Merak edilen tek husus ilk oylamada az bir oy farkı ile idamdan kurtulan Erol Dinçer hakkında bu defa nasıl bir hüküm verileceğiydi.

Oturum açıldığında Osman Bölükbaşının MP sinden bir önerge geldi. İdam hükümlüleri hakkında verilecek kararın ayrı ayrı oylanması ile ilgili önergede. Bölükbaşının vefakâr arkadaşları -bakalım, onlar ne kadar dayanabileceklerdir - İsmail Hakkı Akdoğan ve Zekâi Dormanın imzaları vardı. Önerge kabul edildi.

İlk sözü MP. adına Zekât Dorman aldı ve genel olarak idamların aleyhinde konuşarak:

"— İnfazlar yeni bir içtimai kan dâvası meydana getirecektir" dedi. Daha sonra söz alanlar da, kelimeler değişik olmakla beraber hemen hemen Dormanın söylediklerini aynen tekrar ettiler. Zaten oturumun başlıca özelliği infazların lehinde olanların değil, aleyhindekilerin konuşmasıydı. Bu arada söz alanlar siyasî tarih kitaplarının sayfalarını karıştırdıklarını sık sık belirttiler. Formül hep aynıydı. Önce Aydemir ve arkadaşlarının idamlarının, onları halkoyunda birer kahraman mertebesine çıkaracağı ihtimali ileri sürülüyor ve sonra da siyasi tarih kitaplarından misaller verilerek Robsspierre ve Jandark bu görüşe örnek olarak gösteriliyordu.

Borinandan sonra söz alan CKMP li Cevat Odyakmaz Başkanlık divanının usûl hatası yaptığını iddia ederek her mahkûm için ayrı ayrı konuşulmasını istedi ve:

"— Aksi halde cezaların şahsiliği

Morfinci!

İstanbulda morfin satan bir şebeke ele geçiyor. Bakıyorlar, içlerinden biri A.P. nin İstanbul Belediye Meclisi üyesi Refik Can. A.P. nin canı sıkılıyor. Bir rezalet! Hani, "Bu adanı sonradan böyle olda!" demeli imkânı da yok.. Zira, A.P. nin aday diye bu Refik Canı gösterdiği mahalli seçimlerden bu yana geçen zaman nedir ki? Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık! A.P. Refik Canı ihraç ediyor. Eğer beraat ederse tekrar alacak, etmezse almayacak.

Peki, bir partinin saflarında bir morfincinin bulunması kendisi için zararlıdır da memleketin bütün sağlam kuvvetlerini o partinin düşmanı haline getiren, ağzından çıkanı kalağı duymayan kimselerin mevcudiyeti faydalı mıdır?

Samimiyetle inanılmalıdır ki, A.P. nin bir takımı bana faydalı bulmaktadır. Bu takım, morfinciyi de faydalı bulmaktadır. Morfincinin ele geçeceği elbette ki düşünülmemişti. Belki morfincinin bu marifeti kesin olarak bilinmemekteydi de.. Antla adamın nasıl bir adam olduğu hususunda bu takımın bir fikre hiç sahip bulunmadığı düşünülemez. Buna rağmen adam aday gösterilmiştir.

Bu, bir zihniyet meselesidir. Bugün A.P. de borusunu öttüren bir takımın bu zihniyeti onlara D.P. den geçmiştir. Ama fan zihniyet naad D.P. yi o hazin akıbetiyle. karşı karşıya getirmişse, bir gün A.P. yi de aynı uçurumun kenarına getirip bırakacağından zerrece şüphe edilmemelidir.

Nedir bu zihniyet? Bu zihniyet, partinin köprübaşlarını ne kadar uygunsuz, kusurlu, hattâ suçlu adam elinde tutarsa lider takımının sözünü o kadar iyi geçireceği ve her şeyi yaptırabileceği hesabıdır. Bir morfinci Belediye Meclisi üyesi, eğer tezgâhını iyi işletmesine imkan verilirse ağzı var, dili yok bir partici demektir. Olla ne isterseniz yaptırtabilirsiniz, onu hangi işte arzulananız o işte kullanabilirsiniz. Tıpkı vaktiyle D.P. deki bir takım gibi, bugün de A.P. de böyle bir takım bunu bir partinin gerçek kuvveti saymaktadır.

Memleketin sağlam kuvvetlerini A.P. ye düşman eden o kin kusucuları da bir belirli fonksiyonun adamlarıdır: Kitleyi bu kuvvetlere karşı kullanmak! Halbuki sadece 28 Nisan - 27 Mayıs hadiseleri ve o günler yapılan plânlar dahi buna imkân bulunmadığını, hiç bir teşekkülün memleketin sağlam kuvvetlerine rağmen, onlara karşı olarak ayakta kalamayacağım herkese göstermiş olmalıydı. "Kara cübbeliler", "Kravatlı eşkiyalar", "Battal Gazi Ordusu", "Mektep kaçakları", "Sınıfta döne döne başı dönmüş veletler" edebiyatı bir yandan, sırtını morfin kaçakçılarının sözümona militanlığına dayamış bir parti öteki yandan... ve bu idareye katlanacak bir memleket!

Ah, bazılarımızın biraz da ibret alma hasleti bulunsaydı ne iyi olurda. Acaba A.P. nin içinde hiç kimce ötekine sormuyor mu i "Yahu, nereye bu gidiş?"

prensibinden uzaklaşmış oluruz" dedi. Oysa şahısların ayrı ayrı durumları müzakere edilmiyor, sadece komisyon raporu tüm olarak görüşülüyordu. Başkan Ferruh Bozbeyli bunu ustaca izah etti. MP den Hüseyin Ataman ve Osman Deniz hakkındaki idam kararının iki muhalife karşı üç leyhte oyla alındığını ve ortada bir şüphe hali bulunması sebebiyle kararın mahkûm lehine tecellisinin bir adalet kaidesi olduğunu söyledi. Konuşmaların en ilgi çekici olanı CHP li İhsan Kabadayı tarafından yapıldı. Kabadayı kürsüde her zamanki açık kalpliliğiyle :

"— Talât ve arkadaşları hakkında verilmiş olan karara taraftarım. Talât Aydemir yüzyılların ocağı Harbiyenin itibarını sarsmıştır. Ama sizden istirham ediyorum arkadaşlarım, onları affediniz. Talât öldürülmeye bile değmez. Talât gibi sıska, zayıf ve küçük bir ihtilâl lideri görülmemiştir" dedi.

Fahir Giritlioğiu ise ne demek istediği sözlerinin ancak sonlarında anlaşılabilen bir konuşma yaptı. Bir takim şeyler anlatıyor ve sonra bunları söylemek zait diyordu. On dakika kadar devam eden ve her şeyi zait addeden konuşmanın nihayet sonunda geçen oturumda alınmış bulunan kararların yeterli çoğunluğa dayanmadığım ve bu yüzden karara itiraz ettiğini söyledi. Böyle bir itiraz hiç beklenmiyordu. Giritlioğlunun itirazında İsrar etmesi üzerine Başkanlık Divanı meseleyi görüşmek üzere oturuma yarım saatlik ara verdi. Bu yarım saatlik aradan sonra Başkan geçen oturumda alınmış bulunan kararlarda yeterli çoğunluk olduğunu açıkladı ve oylamaya geçildi.

Oylama işari oyla yapılacaktı. Ancak Osman Deniz hakkında Askeri Yargıtayca verilen kararda iki muhalif oy bulunması sebebiyle isyanın İstanbul lideriyle ilgili oylama açık oy--, yapılacaktı. Bu arada Talât Aydemirin cezasının müebbet hapse çevrilmesi ile ilgili olarak MP sıralarından Başkanlık divanına bir önerge geldi. Önerge büyük bir ekseriyetle reddedildi. Osman Deniz hakkındaki oylamaya 285 milletvekili katıldı. Bunlardan 154 ti infazların lehinde, 91 i de aleyhinde oy kullandı. 36 milletvekili müstenkif kalmış, 4 tane de boş kabul edilen oy çıkmıştı. Fethi Gürcan ve Erol Dinçerin oylamaları da Aydemir için olduğu gibi işari oyla yapıldı ve Dinçer hakkındaki idam cezası ikinci defa reddedildi.

Bundan sonraki safha şudur: Meclisin kararları Senato Adalet Komisyonuna gönderilmiştir.' Komisyon kararı inceleyecek, sonra ilk göçüşmesi yapılmak üzere Senatoya getirecektir. Bu görüşme Bütçe müzakereleri sonunda yapılacaktır. İkinci görüşme ise, bayramdan sonraya Kalacağa benzemektedir. Senatodan karar çıktıktan sonra ise, karar onaylanmak üzere Cumhurbaşkanına gönderilecektir.

Bu, yirmi günlük bir muameledir.

Zekâi Dorman
Sabırlı bir zat

Türk-İş

Aklın yolu tektir..

Bu hafta içinde Türk-İş genel, kurul toplantısı hayli gürültülü tartışmalardan sonra, konfederasyonun yüksek kademelerinde hiç bir değişiklik olmadan sona erdi. Gene Seyfi Demirsoy Başkan, Halil Tunç Genel Sekreter, Ömer Ergin de muhasip seçildiler. Zaten gerek Demirsoy ve gerekse Tunçun karşısına hiç bir rakip çıkarılmamıştı. Bu sebeple Başkan ve Genel Sekreter hemen hemen oyların yüzde 95 ini alarak eski yerlerinde kaldılar. Şans sadece muhasip Ömer Ergüne biraz geç güldü. Ergün ancak üçüncü turda sandalyesini garantileyebildi.

Türk-İş Konfederasyonunun bu son kongresinin en önemli özelliğini belki de Türk-İş tarihinde ilk defa olarak sendika temsilcilerinin her türlü siyasi yatırımın dışında kalmaları teşkil etti. Oysa AP'de Evliyaoğlu, Tevetoğlu, Pehlivanoğlu gibi bütün "beg" ler seferber edilmiş, kongre havasının AP lehine çevrilmesi için akla gelen bütün imkânlar kullanılmıştı.

Şimdi Seyfi Demirsoy yolun en çetin kısmını geçtiğini söylemekte ve konfederasyonun istikbali ile ilgili konulara eğilmiş bulunmaktadır. Bünyesinde 600 bine yakın üye ile 20 den fazla sendika ve federasyon bulunduran Türk-İş aslında çözümü son derece güç problemlerle karşı karşıyadır. İşçi meselelerinin Toplu sözleşme. Grev ve Lokavt Kanununun yürürlü-

ğe girmesinden sonra yepyeni bir önem kazanmış olduğu bu günlerde, Türkiyedeki sendikaların en büyük ihtiyaçları sendikacılık ilmine gerçekten vakıf, şuurlu ve bilgili sendikacılardır. Bu da ancak sağlam bir kültür, görgü meselesidir. işte meseleye bu açıdan bakan Demirsoy şimdilik gayretini bir tek noktaya, pek yakında öğretime bağlıyacak olan Sendikacılık Kolejine teksif etmiş bulunmaktadır. Nisan başlarında faaliyete geçeceği umulan kolejin bütün tesisleri tamamlanmıştır. Bir yıl İçinde üçer ay devam edecek kurslarla genç sendikacılara bu kolejde Ekonomi, iş hukuku, toplu pazarlık, sosyal sigortalar konularında. bilgi verilecek, sosyal münasebetlere, grup çalışmalarına ve özellikle tetkik gezilerine önem verilecektir. Kolejin eğitim programı içinde ücret sistemleri, verim, istatistiki araştırmalar, ekonomik prensip ve problemler, Anayasa, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu, İş Kanunu, Toplu pazarlığa hazırlık çalışmaları, muhteva ve strateji meseleleri, sosyal sigorta sistemi, işçi, işveren münasebetleri, politika demokrasi ve sendikalar ile milletlerarası münasebetler gibi çeşitli yetiştirici konular bulunmaktadır.

Demirsoyun karşı karşıya olduğu bir diğer önemli problem de teşkilâtlanma meselesidir. Son kongrede kararlaştırılmış bulunan "Millî çapta Sendikalaşma", prensibinden hareketle Türk-İş bütün sendikaları kendi çatısı altında toplayacaktır. Bu yolda kabul edilmiş bulunan parola ise kasa ve kafa birliğidir. Birleşmeler İş Kolu Yönetmeliğine paralel olarak realize edilecektir.

Demirsoyun üzerinde titizlikle durduğu bir konu da işçilerin mesken problemidir. Bu konu ile ilgili olarak yort çapında bir mesken projesi hazırlanmış ve ilk tatbikata Ankarada başlanmıştır. Bu pilot jroje 290 bin metrekarelik bir alan üzerinde, 3 bin işçiye ucuz, temiz ve sıhhî mesken inşaatı amacıyla hazırlanmıştır. Buna göre 76 metrekarelik, kaloriferli, yeşil saha ve asfalt yollu bir apartman dairesi 20 yıl vade ve yüzde 4 faizle işçiye 27 bin liraya malolacaktır. Aynı site içinde 35 metrekarelik bir mesken ise ayni şartlarla 30 bin liraya çıkacaktır.

İşçilerin dinlenmelerini sağlamak amacıyla bir de Sosyal Turizm Pojesi hazırlanmıştır. Bu proje ile türk işçilerinin boş zamanlan değerlendirilecek, tatillerini çok az bir masrafla geçirmeleri gerçekleştirilecektir. Kamplar, moteller, dinlenme evleri kurulacak, turistik geziler eğitici ve eğlendirici, programlar tertiplenecektir.

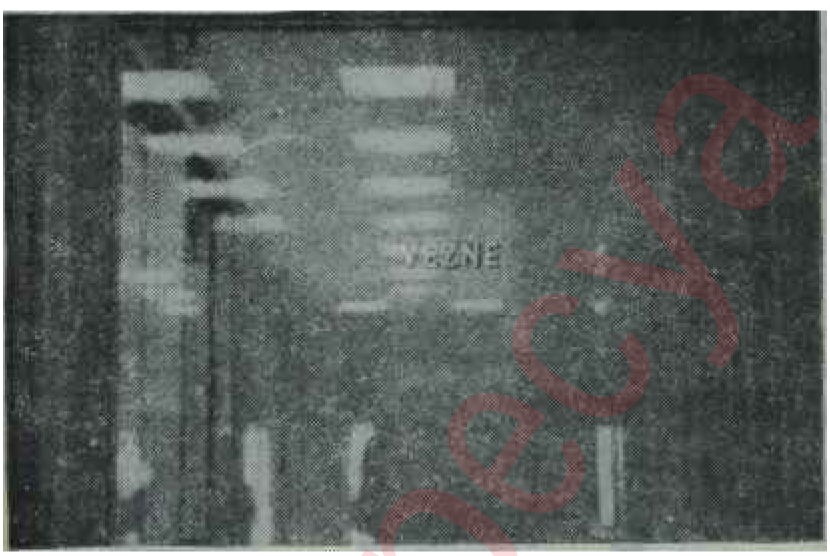
Türk-İşin politik gelişmeler karşısındaki parolası ise sosyal adalettir. Bu konu ile ilgili olarak Başkan Seyfi Demirsoy, başında bulunduğu konfederasyonun gerek yeni vergi kanunları ve gerekse de girişilecek diğer reform harketlerinde daima Hükümetin yanında olduğunu söylemektedir.

Krediler

Önemli bir toplantı

Aralarında organize bir teşekkül haline gelmek lüzumuna inanan sanayi teşekkülleri, geçen hafta sonunda İstanbul Sanayi Odasında, iki gün süren devamlı toplantılar yaptılar.

İstanbul Sanayi Odası ile Ege Bölgesi Sanayi Odasının ve yeni kurulmuş olan Ankara Sanayi Odasının katıldığı toplantılarda sınaî meselelerin özelliği ve bünye yapısı, ilgili resmî makamlarda bu meselelerin kendi açılarından müdafaası için devamlı bir çalışma yapılmasının zaruretini ortaya koyduğu müşahede edildi.

Bir banka veznesi
Para, para, para

Tüccarlarla ve bilhassa ithalâtçılarla sanayicilerin ayni görüş içinde meseleleri kaynaştıramıyacakları artık anlaşıldığı için sanayiciler iki veya üç ayda bir sırasıyla İstanbul, Ankara veya İzmirde toplantılar yapacaklardır. Bu toplantılarda meselelerin bölgeler itibarıyla farklılaşmaları tespit edilebileceği gibi, sanayi ihtiyaçlarına ait konular fikir birliği içinde ve tek bir teklifle takip edilebilecektir.

Toplantılarda evvelâ yatarım konusu ele alınmış ve Kalkınma Plânının tatbiki ile ilgili konular gözden geçirilmiştir. Böylece, özel sektör yatırımlarının yıllık programlarda belirtilen sahalara yöneltilmesinde kredi, vergi ve dış ticaret imkânlarında teşvik edici sistemler sağlanması, fiyat farklılaşmalarını önlemek üzere yıllık programlarda sarf miktarlarının ilerdeki fiyat temevvüçleri dikkate alınarak tespiti, daima müteakip yıl programına atılan, fakat sanayiin himayesi bakımından beş yıllık plânda ele alınan gümrük ve dış ticaret tedbirlerinin öncelikle tatbiki, özel ve resmî sektör teşekküllerinin müşterek faaliyet gösterdikleri sahalarda, karma ekonominin gösterdiği aksaklıkları önlemek için bir karma komisyon teşkili uygun görülmüştür.

Bundan sonra sanayiin enfrastrüktür ihtiyaçları sözden geçirilmiş, ucuz, bol ve devamlı enerji temini meselesi üzerinde durularak sadece İstanbuldaki voltaj düşüklükleri ve elektrik kesilmeleri yüzünden milyonlara ulaşan zararlar olduğu belirtilmiş, ayrıca yatırım yapabilmek için imkânların müşkülâtı belirtilerek sanayi bölgeleri ismi verilen müzmin derdin İstanbuldaki tesisler için bir ıstırap kaynağı olduğu açıklanmıştır. Bu yüzden, mevcut tesislere yeni, İlâveler yapılması da âdeta imkânsız bir hale gelmiştir. Bu konunun Amerikan yardımından sağlanacak kredilerle veya bir banka tesisi ile halli imkânları üzerinde durulmuştur. Bu arada geri kalmış bölgelerde yapılacak sınaî yatırımların enfrastrüktür, kredi ve vergi gibi imkânlarla teşvik edilmesi uygun görülmüştür.

Dış ticaret rejimi

Bundan sonra, dış ticaret rejimi tatbikatı gözden geçirilmiş, sanayici tahsisleri transferlerinin öncelikle yapılması, sınaî ihtiyaçların tercihan APA veya serbest döviz kaynaklarından sağlanması, beynelmilel kredi anlaşmalarında özel Sektör ihtiyaçlarının da göz önünde tutulması, yatırım mallarının ithalinde gümrük' vergilerinin taksitli ödenmesi, gümrüklerin tekrar gözden geçirilerek gerekli revizyona tâbi tutulması, hariçten sağlanacak kredilerden yüzde 50'sinin iç finansman fonuna yatırılması mecburiyetinin, bu sütunlarda uzun boylu yazıldığı gibi, elverişli bir karakter taşımadığı, liberasyonda, sanayi ham maddelerinden bazılarının isabetsiz listelere alındıkları üzerinde durulmuştur.

Bundan sonra, ihracat konularına geçilmiş, ihraç maddelerine vergi iadesi kararnamesinin tatbikattaki ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi, ihracat yapan müesseselere ithal imkânı sağlamak üzere dış ticaret rejiminin 12. maddesi gereğince bir yönetmelik yayınlanacağı belirtildiğine göre, bu yönetmeliğin olumlu şekilde yayınlanması için Bakanlığa bir teklif götürülmesi, geçici ithalâtın daha kolay hale sokulması için yeni esasların bir an önce yürürlüğe girmesi konulan üzerinde durulmuştur.

Bundan sonra sınaî kredi meselesi incelenmiş,. kuruluşundan bu yana Sınaî Yatırım ve Kredi Bankasının müspet bir çalışma yapamadığı, sanayiin uzun ve orta vadeli Ve, düşük faizli kredi kaynaklarından mahrum bir müessese halinde çalıştığı ve bir Reeskont Bankası hüviyetinden kurtulamadığı, Bankaca verilen çok cüz'i kredinin de yüzde 10,5 gibi çok fahiş bir faiz haddine tâbi olduğu belirtilmiş, Sanayi Yatırım ve Kredi Bankasının sermayesinin arttırılması için, iştirak eden teşekküllerin genişletilmesi, karşılık paralar fonundan faydalanacak hale getirilmesi, Beynelmilel Kredi Müesseseleri ile temas ederek uzun ve orta vadeli kredi kay naklarını araması üzerinde durulmuştur. Bu arada Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasının çalışmalarına da temas edilmiş. Bankanın kredi vermek hususunda kullandığı kaynakların geliştirilmesi ve kredi şartlarının faiz

ve vade itibariyle sanayiimizin bünyesine uygun bir hale sokulması, vadede uzun, faizde düşük bir seviye tatbik edilmesi temenni edilmiştir.

Aranan yollar ve kanunlar

Bundan sonra malî mevzuat üzerinde durulmuş, bütçe denkliğinin sağlanması için sınai müesseselere yeni mükellefiyetler yüklenmesi yoluna gidilmemesi lüzumuna işaret edilerek, plânın başarılı bir şekilde uygulanmasında, finansman için bazı güçlükler çıktığı, bu güçlüklerin bertaraf edilmesinde ya yüzde 7 kalkınma hızından vazgeçilmesi, yada yeni, finansman kaynaklarının aranmasına gidilmesi yollarından birinin seçileceğinin anlaşıldığı belirtilmiş ve ancak yeni malî gelir kaynaklarının sağlanmasında sınaî tesislere mevcut olandan fazla yük tahmilinin başarısızlığa uğramağa mahkûm bir tatbikat olacağı ileri sürülmüştür.

1963 yıllık programında hedeflerden en önemlisi, sınaî • yatırım hacmiydi. Bu yatırım portesinde en başarılı sonucu veren sektörlerden birisi, özel sektör sınaî yatırımları olmuştur.

1964'te de imalât sanayii 2.4 milyar liralık bir yatırım hacmi ile başta gelen bir' sektör olmakta, bu yatırım hacminde de 1.39 milyar lira ile özel Sektör gene ön plânda gelmektedir.

Öte yandan, mevcut vergilerle, esasen sınaî sektör için tahmil edilen mükellefiyetler âzami seviyeye varmıştır. Bu arada kurumlar vergisi yüzde 20 olmuş, gelir vergisinde 202. sayılı kanunla nispetler arttırılmış, yeni kollektif iş akitleri ile işçilere ödenen ücretler yükseltilmiştir. Bu sebepleri ileri süren komisyon vergi artımında çok dikkatli davranılması lüzumuna işaret etmiştir.

Çalışmalar bundan sonra ekonomik kanunlara yöneltilmiş, icra ve İflâs Kanunu, Satın Alma Kanunu, Yabancı Sermaye Kanunu gibi mevzuatta yapılacak değişikliklerin bir an önce yürürlüğe girmesi temenni edilmiştir.

İki gün içinde bu kadar geniş konuları inceleyerek kararlara varan komisyon, geçen hafta Cumartesi günü dağıldığı zaman, bundan sonraki toplantıda daha şümullü bir programı olumlu şekilde sonuçlandırmak hususunda prensip mutabakatına varmıştır.

Sanayiciler, komisyon çalışmalarında da fabrikada olduğu gibi seri imalâtı ön plâna almış görünmektedirler.

Vergi mi, döviz mi?

Fasih İNAL

261 sayılı kantin gereğince ihraç edilecek mamullerin fiyatlarından ban mükellefiyetlerin iadesi için çıkardan kararnamenin Resmi Gazetede neşir tarihi 16 Aralık 1964'tür. Yani en azından, bugüne kadar birbuçuk ay geçmiş bulunuyor. Kararnamenin l/g bendi gereğince "Ticaret Bakanlığınca bir yıl içinde ayrı sanayi gruplarından olmak ürere en az 20 mamul için gerekli miktarların veya nispetlerin tespitleri yapılır" denilmektedir. Yani hiç olmazsa ayda iki madde için tespit yapılması gerekmektedir. Buna karşılık aradan birbuçuk ay geçtiği halde ortalıkta hiçbir şey görülmemektedir.

Filhakika, konserve sanayii için bazı çalışmalar yapıldığı söyleniyor ama, o da, doğrusunu ararsanız, sadece rivayet halinde.. .

Allahaşkına biz ihracat yapmak istiyor muyuz, yoksa sadece fiyaka yapmak hepimize kâfi geliyor mu?

Herkes biliyor ki -resmisi, özeti, butun sektörler-, vergi iadesi yapılmadan sınai mamül ihracına imkân yoktur. Halbuki, kanun çıkalı altı aydan fazla oldu, hâla, sadece tekstilde, o da modası geçmiş, küflenmiş: spesifik sistemle tertiplenmiş bir fiyat listesi yayınlandı.

Ya bu konuyu ciddî olarak ele almak lâzımdır, veyahut da. "ne haliniz varsa görün, bizden bu kadar" deyip işin ucunu bırakmak...

Filhakika henüz tespit edilmemiş maddelerde ,yüzde 10 vergi iadesi yapılacağına dair bir hüküm var ama, iade edilen miktar fazlaysa, ilerde tahsile gidileceğine işaret ediliyor mu, edilmiyor ma? Bu durumda kimse riske girip ihracata kalkışmaz, beyler! Boşuna kendi kendimizi aldatmayalım. Bizce mesele bir, alacağına şahin, vereceğine kartal olmak dâvasından başka bir şey değildir. Bizim maliyemiz de ilâmaşallah bu konuda en ilerdedir doğrusu... Bu yüzden de vergi kaçmaz. Kaçmaz ama, mukabilinde de memlekete bir kuruş döviz gelmezmiş...

Ee, olur o kadar, elbette.

Resimi Gazetenin dağıtımında gecikmeler olduğu hakkındaki yazımıza Neşriyat ve Müdevvenat Genel Müdürü Behçet Taner nazikâne bir cevap vermiş. Resmi Gazeteye uçakla abone kaydedildiği, hiç bir sayısının da iki-üç gün sonra basılmadığı belirtildikten sonra, Genel Müdür, kota gazetesinin bantlama işinin cumartesi akşama kadar tamamlandığını, bir kısmının o gün, gerisinin de, ertesi gün pazar olması dolayısıyla, pazartesi sabahleyin postaya verildiğini söylüyor.

Hah, İşte biz de o noktada duruyoruz zaten... Neden cumartesi akşamı postaya verilmemiş de, pazartesi beklenmiş? Eğer bu husus sağlansaydı - senelerden beri sağlansaydı - ne piyasa bu sıkıntıyı çeker, ne biz bu yazıları yazar, ne de Behçet bey bu cevabı vermek mecburiyetinde kalırdı.

Mesele bundan ibarettir.

Yani gazete zamanında dağılmıyor. Gerisi lâfü güzaftır.

F. İ.

Güney Vietnam

Darbe darbe üstüne

Geride bıraktığımız haftanın sonlarına doğru, Diem ailesinin saltanatından yeni kurtulan Güney Vietnamda bir darbe daha oldu. Alınan haberlere bakılırsa, bu darbenin Diem idaresini deviren askeri grupun yerine çok değişik bir yenisini getirdiği söylenemez. Çünkü bunların içinden yalnız dördü işbaşından uzaklaştırılarak hapse atılmış. İhtilâl Komitesi Başkam General Duong Van Minh de bu görevden alınarak göz hapsi altına alınmıştır. Söylendiğine göre, sembolik bir Devlet Başkanlığı görevi ile yetinirse, derhal serbest bırakılacaktır. Fakat Minh'in böyle sembolik bir görevle yetinmeyeceğini bilenler, bu göz hapsinin oldukça uzun sürmesini beklemektedirler.

Saygondaki üç aylık Duong Van Minh yönetimini kansız bir darbe ile sona erdiren insan, Güney Vietnamın Birinci ordusunun 37 yaşındaki kumandanı General Nguyen Khanh'dır. Yayınlanan bir Bildiride belirtildiğine göre, Khanh şimdilik Minh'in görevini yüklenmektedir, fakat asıl amaç en kısa zamanda yeniden sivil idareye dönüşün sağlanmasıdır. Darbeden sonra yaptığı bir basın toplantısında, Khanh bu harekete Güney Vietnamlı» tarafsızlığa kaymasını önlemek için giriştiğini söylemiştir. Bilindiği gibi, Fransayı bir dünya devleti haline getirmeyi usun bir süredir kafasına koyan General De Gaulle, Vietnam durumuna bir hâl çaresi olmak üzere, iki Vietnamı tarafsız bir rejim altında birleştirmek plânını ortaya atmıştır. General Khanh'ın söylediğine bakılırsa, darbe. De Gaulle'ün bu planım benimseyen bazı generalleri işbaşından uzaklaştırmak amacıyla yapılmış bulunmaktadır. Bunlar arasında Minh'in Savunma Bakanı General Tran Van Don ve Genelkurmay Başkam Van Kim vardır. İçişleri Bakam Dinh de Diem yönetimi sırasındaki batı yolsuzlukları yüzünden tevkif edilmiştir.

Alman haberlere bakılırsa, yeni idarecilerin başlıca amacı komünist çetecilere karşı girişilen savaşı bir an önce sona erdirmek olacaktır. Khanh ve arkadaşları komünistlere karşı son derece muhalif olmakla tanınınışlardır ve bu yüzden, iki Vietnamı ayıran sınır üzerinde yıllar yılı sürüp giden çarpışmaları en kısa zamanda başarıyla bitirmek istemektedirler. Yeni idarecilerin bu amaçlarının en çok Birleşik Amerikayı memnun edecek açıktır. Güney-Doğu Asyadaki komünist yayılmasını durdurmak için Vietnam savaşma hergün en az bir milyon dolar ödeyen ve Güney Vietnama on seçme askeri uzmanlarını yollayan Birleşik Amerikanın istediği de komünistlerin burada kesin bir yenilgiye uğradığım görmekten başka birşey değildir.

Amerikanın durumu

Acaba Saygondaki bu yeni darbeda Birleşik Devletlerin bir parmağı var mıdır? Sovyetlerin büyük bir gürültüyle olumlu şekilde cevaplandırdıkları bu soruya kesin bir karşılık bulmak kolay değildir. Fakat amerikalıların Diem idaresi sırasında olduğu gibi Minh'in kısa yönetimi süresince de Vietnam savaşının gidişinden memnun olmadıkları biliniyor. Birleşik Amerika tarafından dökülen bütün paralara, Güney Vietnam ordusunun bütün çalışmalarına rağmen komünist çetecileri temizlemek bir türlü mümkün olamamış, çeteciler zaman zaman Mekong nehri deltasına inecek kadar ileri gitmişlerdir. Diem idaresi değişince bu durumun da değişeceği umuluyordu, fakat aradan geçen üç ay evdeki pazarlığın çarşıya uymadığını göstermiştir.

Fakat son günlerde amerikalıları en çok kuşkulandıran şey, De Gaulle'ün iki Vietnamın tarafsız bir idare altında birleştirilmesi yolunda yaptığı teklif olmuştur. Minh tarafından ne kadar kesin bir şekilde reddedilirse edilsin, kabinedeki ban üyelerin de bu teklifi Güney Vietnam için en çıkar yol olarak kabul ettikleri anlaşılıyor. Bu, Amerikayı Minh hükümeti karşısında son derece dikkatli olmaya yöneltmiştir.

Diğer yandan, alınan haberlerden, Saygondaki Amerikan Büyük Elçiliğinin bu darbeden önceden haberdar edildiği de anlaşılıyor. Bundan başka, General Khanh'ın darbeden sonra yaptığı ilk iş de Saygondaki Amerikan Büyükelçisi Cabot Lodge'la birbuçuk saatlik bir görüşmedir. Söylendiğine göre Lodge Khanh'a darbe konusunda hiçbir şey söylememiş, yalnız yapılacak hareketin 'kansız olmasını istemiştir.

Amerikan çevrelerinde bu darbenin komünistlere karşı yapılan savaş bakımından çok iyi sonuçlar doğu» racağı ileri sürülerek bir iyimserlik havası estirilmekteyse de, tarafsız gözlemciler, bütün Güney Vietnam halkı tarafından tutulup sevilen Minh'in iş başından uzaklaştırılmasıyla savaşın olduğu kadar Güney Vietnam durumunun da kötüye gitmesinden korkmaktadırlar. Hele yeni kuvvetli adam Khanh'n kişiliği bu gözlemcilerin karamsarlığını büsbütün arttırmaktadır. Minh'in, sağlam ve güvenilir bir insan olmasına karşılık, Khanh fırsatçı, kaypak, fakat cüretli bir asker olarak tanınmaktadır.

YAYINLAR

TARIMDA SOSYALİZM

Hilmi Özgenin denemeleri, Ege Matbaası Ankara 1964, 100 sayfa 350 kuruş, isteme adresi: Ferhan Bozkurt Şti. Ankara Cad. Kebeci Han 49.

"Tarımda Sosyalizm" adlı Kitap, Hilmi Özgenin sosyalizmli kitaplarının üçüncüsü. Daha önce "Türk Sosyalizminin İlkeleri" ve "Türk Sosyalizmi Üzerine Denemeler" adlı iki kitap yayınlamıştı. Bu kitaplarda Hilmi Özgen çeşitli yazılarım toplamıştı. Bunlar kitap halinde yayınlandığında sağdan da soldan da tenkitler geldi. Sol, Hilmi Özgeni sosyalizmi bilmemekle, doktrinden sapmakla ve yanlış bilgi vermekle suçladı. Sağ ise, Hilmi Özgeni oportünizmden servet düşmanlığına kadar çeşitli suçlamalara bulaştırmak istedi.

Hilmi Özgen, "Tarımda Sosyalizm" adlı kitabına yazdığı önsözde bütün bunlara cevap vererek, "doktrin kitaplarındaki sosyalizm tanımlamasını lâf ebesi bilim adamlarımızın derslik mevlûtlarına bırakarak bizler yurt gerçeklerinin zorunluğu içindeki Türk Sosyalizminin olanaklarını araştırmaya devam edeceğiz" diyor. Sözlerine Başbakan İnönüden amerikalı senatör Gruennig'e kadar çeşitli tanıklar gösteren Hilmi Özgen, yaratmak istediği faydayı da şöyle açıklıyor: "Bizler bu küçük kitapta ileri sürdüğümüz düşüncelerle emekçi halk yığınlarının uyanmasına, milli gelirin daha âdil ölçülerle dağılmasına ve sürüp giden sömürme düzeninin yıkılmasına ufacık bir yardımımız olabilirse kendimizi mutlu sayacağız."

"Tarımda Sosyalizm" iki bölüm halinde. İlk bölümde Özgen, tarımda sosyalizm konusundaki düşüncelerini söylüyor. İkinci bölümde ise yazar, çeşitli makaleler halinde dış ticaret, özel bankacılık, kamu iktisadi teşebbüsleri, sigorta şirketlerinin devletleştirilmesinin zorunluğunu savunuyor. Arada, konu ve kitabın adı ile ilgisi olmayan yazılar, anılar, bazı tenkitlere cevaplar ve tenkitler de var.

Hilmi Özgenin sosyalizm anlayışı, önsözünde de belirttiği gibi, dünyaca kabullenilen sosyalizm doktrininden hayli farklı. Hilmi özgen bir düşünürden çok bir his adamı. Yazılarında hisleri çok kere' düşünceye galip geliyor. Aslında Özgenin yazıları Kanuni Esasi Kıraathanesi sohbetlerinden öteye bir anlam taşımıyor. Ama, memleketimizin şartları içinde kabul etmek gerekir ki bu da birşeydir... Sosyalizmi iyi bilenler diyorlar ki, "Hilmi Özgenin yazdıklarının sosyalizm ile ilişiği yok. Özgen yanlış şeyler söyleyip, yanlış şeyler anlatıyor, bilmeyenleri de yanıltıyor." Dedikleri doğru. Gerçekten Hilmi Özgenin dedikleri çok kere sosyalizme uymuyor, insanı yanıltıyor. Bütün bunlar doğru doğru ama, sosyalizmin yalan yanlış da olsa bilinmesi, bir umacı olmadığının öğrenilmesi hiç bilinmemesinden daha iyi değil mi? Bence Hilmi Özgen ve benzerlerinin yaptıkları, sosyalizmin bir umacı olmadığını, pek âlâ benimsenebilecek ve memleketi kalkındırabilecek yol olduğunu kamu oyuna duyurabllmesi bakımından son derece faydalı, Özgenin dedikleri doktrine uymuyormuş. Varsın, uyanını da bu işin uleması söylesin. Bence Özgeni çabasından dolayı kutlamak lâzım. Dedikleri Kanuni Esasi Kıraathanesi dedikodusundan öteye gitmese de, bu da bir şey, bu da bir adım. İleriye doğru atılan bir adımı ise kimsenin horlamaya hakkı yok.

Kitaplar

ZAFER ABİDESİ

Erich Maria Remarque'nin romanı, çeviren Zeria Karadeniz, Okat Yayınevi, ikinci baskı İstanbul Ticaret Postası matbaası 1963, 411 sayfa 1250 kuruş.

CANLI MAYMUN LOKANTASI

Güngör Dümenin bir perdelik oyunu, İzlem Yayınları, sanat dizisi 12, İstanbul 1964, 56 sayfa 250 kuruş.

KUR'AN-I KERİMDE MÜSBET İLİM

Mühendis Mehmet Şükrü Sözelin incelemesi, Eşber Yayınları, Ankara 1964, Cilt 1. 120 sayfa 10 lira.

Dergiler:

YENİ İSTİKLAL haftalık milliyetçi mukaddesatçı siyasi gazete

Türkiyede Mustafa Kemal nesilleri **tam** bir gaflet ve hatta dalâlet içindedirler. Niye mi? Okumadıkları için. Evet. okumadıkları için, dikkatti olmadıkları için... Şayet bunlar Teni İstiklâl adlı, dört yıldan beri yayınlanan, 182 sayı çıkmış dergiyi okusalardı daldıkları gaflet uykusundan uyanırlardı, uyanırlardı da Mustafa Kentale layık olduklarını isbat ederlerdi. İşte size bu derginin son sayısından bir haber özeti: "Diyanet işleri, 'bankadan alınacak faizler helaldir' yolunda bir fetva vermekle müslümanlar arasına ayrılık tohumlan atmıştır.." İşte Hilâfete davetliye gönderen bir başlık : 'Papa ve Patrik buluştu - Müslümanlar hâlâ başsız, İslam dünyası ne zaman intibaha gelecek?"

Sonra Said-Ktirdiye methiyeler. Mustafa Kemale küfürler... Hadi bu dergiyi ve benzerlerini bu memleketin savcıları görmüyor, ilgilileri görmüyor, peki ama 1933 de Bursa Nutku ile kendilerine seslenilen bu memleketin gençliği bunları nasıl görmüyor? TMTF, 'MTTB ve daha bunlar gibi harf yığınları ile ifade edilen gençlik kuruluşları bize bu sorunun cevabım verebilir mi? İ.S.

Tüli'den haberler

Geçen hafta cumartesi günü Sanatseverler Kulübünde, Devlet Tiyatrosunun seçkin bir ekibi tarafından Eugene O'Neill'in "Parklı"sı ,okuma tiyatrosu şeklinde sahneye konuldu. Emma Grasby'yi okuyan ve aynı zamanda eseri yöneten Muazzez Kurdoğ lu pek içten ve canlı okuyuşu ile dikkati çekti. Jack Grosby'yi okuyan Erol Kardeseci de çok başarılıydı. Dinleyiciler arasında Kasım Gülek de vardı ve sanatkarlarla olan sohbeti uzunca sürdü. Sanatseverler Kulübünün gayretti ve çalışkan sanat kolu başkanı Ergun Sav, bu başarılı çalışmalarından dolayı ne kadar memnun olsa ye--idir.

Geçtiğlimiz hafta. Alman Kitaplığı konferans salonunda, Türkiye Ekonomi Kurumunun düzenlediği "Türkiye Turizm Politikası" hakkındaki seminer çok ilgi çekici oldu. Açılışta, Turizm ve Tanıtma Bakam Ali İhsan Göğüs ile, Gümrük ve Tekel Bakam Mehmet Yüceler ve Bakanlıklar erkânı hazır bulundular. Ayrıca, bu semineri takip edenler arasında, memleketimizin tanınmış ekonomistleri. Turizmle ilgili kimseler, bellibaşlı otelciler de vardı. Açılış konuşmasını, Kurumun değişmez Genel Başkam Muhlis Ete yaptı. Onu takip eden konuşmayı, Türkiyenin Baba Hiltonu denilen Şefik İnan yaptı. İnan, ekonomimizin acıklı bir tablosunu çizdikten sonra, derde deva olarak "güneş, deniz ve kum" ticareti olan turizmi tavsiye etti, diğer geri kalmış memleketlerin bu sahadaki inanılmaz hamlelerini anlattı. 1937 yılında Başbakanlıkta beraber çalıştığı amerikan senatör Mr. Duvey'in bir ihtiyaç dolayısıyla başından geçenlerin hikâyesi, seminerin havasına biraz neşe kattı.

Daha sonra Hâmit Koşayın projeksiyonlu kopferansı ve en eski turistmiz Vedat Nedim Törün tebliğleri de ilgi ite karşılandı.

Seminer cumartesi sabahı feci bil hadise ile tatlı edildi: Turizmin unutulma mücahitlerinden Süreyya Ergün tebliğini okumakta iken bir kalp krizi neticesinde hayata gözlerini yumdu ve bu suretle turizm sahasında ilk şehidimiz oldu. Demeğin, bu seminer için hazırlanan tebliğleri bir kitap halinde yayınlayacağı ve Süreyya Ergüne ithaf edeceği söyleniyor.

Raybank Genel Müdürü Ferit Nazml Gürmen ve yeni eşi, sık sık Kent Otelinde yemekte görülüyorlar.. Kır saçlı damat, bankanın durumunun pek parlak gitmediği şu son günlerde galiba böylece defi gam ediyor!..

Geçtiğimiz hafta **içinde Bulvar Palasta** yemek **yiyen ilgi çekici bir** grup, da Kemal **Satır,** Kemal Demir ve Fuat Bayramoğlu üçlüsü idi.

Geçen hafta ortasında üç gece üstüste Sanatseverler Kulübünde yapılan okullararası özel kıyafetli şiir geceleri çok ilgi çekici oldu.

Geçen hafta salı akşamı, Ankara Devlet Konser salonunda, Arthur Fiedler'in konserinden sonra, hiç de hoş omıyan bir olay cereyan etti. Araları açık bulunan Karısını bir başka erkekle birlikte gören pek öfkeli bir kocanın hemen orada karısını dövmiye başlaması, gelenlerin alâkasını kapı önüne çekti!..

Ramazan dolayısıyla akşam üzeri, iftar saatlerinde Yenişehirde. Bulvarda dolaşanlar, alışık olmadıkları bir manzara ile karşılaşıyorlar: Emlak Kredi Bankası Müdürünün odasında -camdaki jaluziler de kapatılmadığı ve tabii, içerde elektrik yandığı için- masanın üzerinde iftarlıklar, ayakta birkaç kişinin hep birlikte iftar ettikleri görülüyor. Bu arada, işittiğimize göre, Yargıtayın giriş holünde de kalabalık bir grup namaz (alıyormuş! Bize kalırsa bu hareket lâiklik prensiplerine uymadığı gibi, "ibadet de gizli, kabalut de.." diyen dindarlarımızı da rencide ediyordur.

Vatan gazetesi Başyazarı ve Giresun milletvekili Naim Tirali ve eşi Günay Tiralinin bir oğulları oldu çocuğun ismini Yavuz koymuşlar. Son aylarda aynı aile içinde ikinci erkek çocuk hepsini memnun etmiş. Aynı apartımanda oturan akrabaları, Vatan Yazışieri Müdürü Ergin İnanca oğlu birkaç ay farklı ağabey oldu.

Gönül Çavuşoğlu ve çocukları Uludağda dinlenmeye gitmişler. Çocuklar spor yaparken, Gönül hanım da böylece, zarif dağ kostümlerini göstermiş olacak.

Hümeyra **Yaltkaya,** bir **ay** kadar kalmak üzere, İstanbula, ailesinin yanına gitti. Sömestr tatili dolayısıyla bütün çocuklar tatil seyahatine çıkıyorlar. Bayan Yaltkaya da böylece, çocuk kadar genç olduğunu ispat etmiş oluyor.

Meşhur kayserililerden Osman Kavuncu, İstanbulda sigortacılığa başlamış. Bu hafta başında Ankaraya gelen Kavracu, büro alarak kullanılmak üzere bir. daire arıyor, Ankarada da şube açacakmış.

Türkiye Ruh Sağlığı Derneği en çok sıkı bir şekilde faaliyetine devam

etmektedir. Bu arada, cuma sabahları radyoda yapılan konuşmalardan sonra da şimdi Ankara Koleji konferans salonunda "Filmli Konferanslar" serisine başlamış bulunuyor.

Türkiye Ruh Sağlığı Derneği ile işbirliği yapan Ankara Kolejinin hazırladığı filmli konferansların ikin-elsl, Kolejin lise kısmı konferans salonunda, bu salı gecesi, Hacettepe Fakültesi Dekanı Psikiyatr Dr. Doğan Karan tarafından "Aşırı Bağlılık" konusunda verildi.

28 Mart 1964'de Ankara Palas salonlarında verilecek C.H.P. balosunun hazırlık komitesi, çalışmalarına Genel Merkez binasında başladı. Kalabalık bir hanım kütlesinin katıldığı bu komite, bu yıl balonun çok daha güzel olmasına gayret etmektedir.

Evvelki hafta çarşamba akşamı Operadan dönenler, anlaşılan, Ankara Palasın pavyonuna gidip Los Macukambos'ları da dinlemek istemişler. O gece,pavyon tamamen doluydu. Bir masada Konya CHP. milletvekili Fakin Özlen ve eşi Nilüfer Özlen, yakın dostları Muzaffer İlkar Ve ailesi ile oturuyorlardı. Enis Tokcan ile eşi de Galip Kardamlarla gelmişlerdi ve çok neşeliydiler. Ferzan Baydar ve eşi, yüksek mimar Sevinç Kaynak ve eşi ile beraberdiler.

Evvelki hafta salı günü Çocuk Sevenler Derneği, aylık çaylı toplantısını Kavaklıdere, Tenis Kulübünün yanındaki Ahmet Karamancıya alt pek güzel ve geniş bir evde yaptı. Toplantı çok güzel oldu. Demeğin olumlu çalışmalarından bahsedildi. Yeni yapılacak işler hakkında görüşüldü. Evin ve bilhassa ser'in güzelliği toplantıda bulunanlar arasında hâlâ konuşuluyor. O gün üyelerin büyük bir kısmı gelmişti. Bu Birada âliye Koryürek, Beyhan Ulaş, İstiklâl Pakstit, Sevim Erkaslan, Şükran Nasuhoğlu ve Fatma Derin de toplantıda hazırdılar.

Ankara Körler Okulu ve Yetiştirme Yurdunun Ankarada kuruluşunun yıldönümü münasebetiyle, önceki haftanın başında pazar günü, okulda bir müsamere verildi. Misafirler okulu ve hazırlanan sergiyi gezdiler. Ayrıca Jimnastik gösterileri ilgi ile izlendi.

Ağız Tadıyla

TAVUK KÖFTESİ

Malzeme :
1 tavuk — 150 gr, un,
100 gr. kaşer — 150 gr. tereyağ.
600 gr. süt — 5 yumurta,
100 gr. dil, jambon, hindistan cevizi.

Haşlanmış tavuk, nohut büyüklüğünde parçalara doğranır. Dil ve jambon da aynı şekilde ulak parçalara kesilerek tavuğa ilâve edilir ve bir tarafa bırakılır. Diğer taraftan un ve tereyağı hafif ateşte, pembeleşinceye kadar kavrulur ,hafif soğuyunca, üzerine 500 gr. süt katılarak kalın bir salça yapılır, içerisine tavuk, jambon ve dil, İki yumurta sarısı, tuz, biber, hindistan cevizi, ince rendelenmiş peynir ilâve edilir, on dakika kadar pişirilip, ateşten alınır ve soğumaya bırakılır.

Zeytinyağı derince bir kapta kızdırılır. Soğumuş olan tavuk kaşıkla küçük parçalara ayrılır, elde yuvarlanır, önce galeta tozuna bulanır, sonra da vurulmuş yumurtaya batırılır, üzerinde pürüz varsa bıçakla düzeltilip, kızgın yağda kızartılır.

Sofraya getirilmeden üzerine eritilmiş yağ dökülür, yanında haşlanmış patatesle servis yapılır.

Not: Yumurta aklarım kar yaparken, çabuk kabarması için, aklara çarpmaya başlamadan evvel bir tutam tuz atmak lâzımdır.

Semra CONKER

SOSYAL HAYAT

Moda

Bahar gelmeden hemen şişlere sarılmak ve yeni birşeyler örmek hem hoş zamanın iyi bir şekilde değerlendirilmesini sağlıyacak, hem de bahar gardrobunuzu az masrafla zenginleştirecektir. Bu mevsim, sveter modası çok değişik, çok çeşitlidir. Bazı sveterler vücuda yapışık, kısa, sarıcı, bazıları ise bol, düşük ve kabadır. Meselâ vücuda yapışık şekilde örülmüş bir dantel sveter nasıl gözde ise, saç örgülü kaba bir spor sveter de aynı şekilde gözdedir. Dirsekte biten yapışık kollar, birkaç yıldır ilk defa sahneye çıkmış bulunmaktadır. Bu kollar insanı genç ve cazibeli yapmaktadır ama, bu kolların yanında tam kolsuz, abiye sveterler veya uzun kollular da çoktur.

Birçok sveterler, özellikle ince ve tam kolsuz sveterler, bu mevsim etek içine giyilecektir. Fakat tam belde biten ve etek içine girmeyen yapışık sveterler ve gene uzunsa etek üstüne düşen, çizgili ,kaba dokulu spor sveterler de çoktur.

Yün örgü elbiselerin bir kısmı vücüda yapışıktır. Bunlar dantel bedenler veya yün farbalalarla süslenmiştir ama, bunun yanında, torba biçimi lâstik ve saç örgülü, "V" yakalı, uzun kollu elbiseler de sahneden çekilmemiştir.

Bahar için bir yün örgü manto hazırlamak için derhal harekete geçiniz. Ucuza biten düğmesiz, vücuda yakın saç örgüsü ile yer yer kalınlık kazanmış düz örgü bir yün örgü manto baharda hem yer savacak, hem de çok şık olmanızı Bağlıyacaktır.

Sveterterin özellikleri

Üç renkli sveterler, özellikle gençlerde çok rağbet görecektir. Meselâ enine beyaz, kırmızı, lâcivert çizgili bir sveter etek içine giyilecek veya etek üstüne düşürülüp, birkaç yıl önce olduğu gibi bel, bir ince kemerle sıkılacaktır. Bazen de dümdüz bir sveterin tek kolunda, dirsek üstüne tesadüf eden yerde iki değişik renkle elde edilmiş bir bilezik vardır, üç renk, kombinezonu, bazen de değişik renkte, takım ikiz sveterlerle elde edilmiştir. Meselâ beyaz bir sveterin üstüne giyilen lâcivert sveterin kırmızılı beyazlı kenar bandları vardır.

Yün mantolar gibi, pantalon veya etek üstüne giyilen uzunca spor örgü ceketler de çok modadır ve bunlar genel olarak beyaz yünden yapılmaktadır.

Birçok Avrupa memleketlerinde yün örgü sveterlere eş eteklik kumaşlar satılmakta ve sveterler böylece kumaş eteklerle beraber tayyör vazifesi görmektedir. Uygun kumaşı arayıp bularak, bu tip bir takım örmek burada da mümkün olacaktır.

Bahar için çok aranan renk beyaz, kum rengi, devetüyü rengi ve lâcivert olacaktır. Bunların yanında domates rengi, kiremit rengi, pas rengi, altın sarısı ve hardal rengi de yer alacak, mavinin yeşile bakanı, yeşilin kibarı aranacaktır. Hardal rengi, devetüyü rengi.. lâcivert sık sık beyazla karıştırılacaktır. Meselâ iç sveterin V biçimindeki yakası beyaz band ile bitirilip,, içten beyaz bir eşarpla giydirilecek ve üstteki önden düğmeli sveter de gene kol ve cep kapaklarında ve kenarlarda beyaz bandlarla bitirilecektir.

Bu yılın kış kıyafeti
Rahatlığa doğru.

Dernekler

Beyaz bastonlular

Sıcak atölyeye giren genç adam, beyaz bastonunu katlayıp cebine koydu, sonra masanın etrafında oturmakta olan arkadaşlarına bakmadan:

"— Biliyor musunuz çocuklar, dışarıda kar yağıyor" dedi.

Gençler başlarını çevirip pencereden dışarıya bakmadılar. Parmakları büyük bir meharetle hasır sepetleri örmekle meşguldü, ama gözleri görmüyordu!

Olay, geçen hafta içinde birgün, Bahçelievlerde, Altı Nokta Körleri Eğitme ve Kalkındırma Derneğinin rehabilitasyon merkezinde geçti.

Derneğin amacı, gözleri görmeyen vatandaşları manen ve maddeten kalkındırmak, onları iş sahibi ederek, topluma yararlı hale getirmektir, Özel bir eğitime tâbi olan çocuklar, ortaokulu bitirdikten sonra, eğer istidatlı iseler liseye ve fakültelere devam etmekte, buralarda küçük makineleri ve iki katlı çalışmaları ile başarı sağlıyarak meslek sahibi olmaktadırlar. Fakat okuma sahasında bu derece başarılı olamıyacaklar için memleketimizde henüz iş sahası açılmış değildir ve ortaokul diploması alan gözleri görmez çocuklar, çoğu zaman, hiçbir yardımsız hayata terkedilmekte, eğer varsa, dört duvarlarının içine kapanıp kalmaktadırlar. İşte Dernek, gençlere bu bakımdan yardımcı olmakta, onlara münasip işler aramakta, onların dertlerini halletmekte ve çalışma atölyelerinde, onlara iş göstermekte, bu işlere satış imkânları aramaktadır.

Bir Başkan

Derneğin Başkanı, tanınmış eğitimcilerimizden Mithat Ençtir. Ençin kendisi de göremiyen bir insan olarak, görmemenin hayatta insanı en büyük başarılara ulaşmaktan alakoyamıya-

DİN ve AKIL YOLU

Ramazan ayında, başkentimiz gene bir takım değişik olaylara sahne oldu. Mesela, her semtte sokaklar dilencilerle doldu. Bunlar dinden, oruçtan, iftardan söz ederek rahatça halka musallat olmaktan çekinmediler ve ramazandır diye de tuhaf bir müsamaha ile karşılandılar. Zabıta bunları kovalıyamadı, sokaktan geçen vatandaş, kendisine uzanan ele birkaç kuruş atarak, insanlık ödecini yaptığı düşüncesine kapıldı. Güçsüzüne, korunmaya muhtaç çocuğuna kol-kanat geremiyen, onları, insan gururuna yakışır şekilde, gerekil müesseselerde barındırıp faydalı bir hale getiremiyen her toplumda olduğu gibi bizde de, ilkel bir sadaka sistemi, noksan olan teşkilâtlı yardım şuurunun yerini almaya ça--ıştı.

Bir süre önce Afrika sahillerinde, binaları ve pazar yerleriyle oldukça nam yapmış bir şehirde görmüş olduğum bir manzarayı hatırladım: Dilenciler, tıpkı karasinekler gibi her geçene üşüşüyorlardı. Turistler dehşete düşmüşlerdi. Bir şehrin medeniyet seviyesini göklere yükselten binaları, yeraltı geçitleri vesaire ile ölçmek gerçekten mümkün değildir. Şehre medeniyet damgasını vuran şey, insanların gösterdiği manzaradır. Eğer bir şehirde ihtiyarlar, çocuklar, sakatlar el-avuç açarak merhamet duasına çıkmışlarsa, eğer bir şehirde pazar yerleri sefil küfeci yavrucaklarla dolu ise yüksek binalar, yollar, hanlar-hamamlar arlık insana hiçbir şey demez.

Sadaka vererek kendi kendimizi aldatmıyalım. Bütün umudumusu zabıtanın dilenciyi kovalamasına veya yasaklar koymasına da bağlamıyalım. Düşkünü, yardıma muhtaç kimseyi, barınaksız çocuğu şebekelerin eline düşmekten kurtaralım. Bunun için devlet başta ,teşkilâttı müesseseler kuralım, yardımlarımızı şahıslara sadaka şeklinde değil, İnsanlık ödevi olarak ve insanlığı küçültmeden, bu müesseselere yapalım.

Ramazan ayında dikkati çeken birşey de bazı devlet dairelerinde ve birçok müesseselerde mesai saatlerinin ciddi surette aksamış olmasıdır. Oruç tutan memur, öğle tatili yapmamış, buna mukabil saat 16,30'da işini terketmiştir. Bu arada mesela, bir resmi satış müessesesinde para vermek için kuyruğa giren halkın kasadaki memurun namazdan dönmesini beklediğine şahit olduk. Doğuda, bir müslüman memlekette bulunan bir arkadaşımdan geçenlerde bir mektup aldım. Ramazan gelir gelmez, bu memlekette hayatın durduğunu, insanların dünya işleriyle ilgilerini kestiklerini yasıyordu. Düşünün, bunun sonucunda, bir memlekette ekonomik hayal ne "olur? Bu hale düşmeden, şimdiden tedbir almak lâzımdır. İnsanlar ibadette elbette ki hürdürler ve iyi anlaşılmış, iyi uygulanan dini inançlar toplumlar için gerçekten faydalıdır. Ne var ki, ödevi aksattıran ve memlekette ekonomik hayatı felce uğratan bir din anlayışı bugünün gerçeklerine uymaz ve gerçek din anlayışıyla tenakuz halindedir. Çünkü din ve ibadetin amacı, insanı daha mükemmel, ödevlerine karşı daha sorumlu hale getirmektir. Özellikle devlet dairelerine gösterilen bu müsamahayı anlamaya imkan yoktur.

Bir süredir, Ramazan aylarında, dini, gösteriş olarak ele alanlar, başkentin birçok semtlerinde, bu arada Yenişehirde, balkonlarından, bazen oparlörlerle, bazen ses kuvvetine dayanarak, bu işi yapmaya yetkili olmıyan kimselere, ezan okutuyorlar. Dinin bu şekilde ele alınması hem sosyal bakımdan, hem de din bakımından çok mahzurludur. Atatürk büyük devrimlerini yaparken, özellikle bir nokta üzerinde durmuş ve dini sahte dindarların âleti olmaktan kurtarmak istemişti. Bu çeşit tezahürat dillin istismarlarına kolaylıkla yol açmaktadır. Diyanet İşlerinin, bu konuda halkı aydınlatması ve zabıta ile işbirliği yapması zorunluluğu vardır. Çünkü bu usulsüzlükler çok tehlikeli vicdan sahtekârlıklarına yol aşabilirler.

Din, en başta ahlâk prensiplerini insanlara tanıtmak ve bunları yaymak için çalışır. En büyük değiş - mez, kaybolması kuvvetini de buradan alır. Bunun içindir ki din şekil taassubundan kurtulmak, yolu ile, ilimle birleşmek, ve insanları kaybetmemek için bunlara muvazi olarak gelişmek sorundadır.

Jale CANDAN

---

cağına inanmış, bu imanı ve enerjiyi görmekten mahrum bütün gençlere aşılamakta, eğitimci hasletlerini burada en iyi bir şekilde kullanmaktadır. Derneği sık sık ziyaret eden gençler arasında fakültelere devam edip gelecek için büyük projeler besliyenler vardır. Bu arada bir gencin en büyük gayesi, Çankaya yakınındaki babadan kalma arazide bir çiftlik kurmak ve tavuk yetiştirmektir. Bunun için tavukçuluk, dernek üyeleri tarafından etüd edilmiş, bu çift lik hayali tatlı bir proje olarak herkesin hayatını renklendirmiş, hayâl, bir kümes inşasının başlaması ile gerçekleşme yoluna girmiştir. Ama bütün mesele, şimdi, gerekli sermayeyi bulmaktadır.

Başka bir genç, bir satış kulübesinde, mükemmelen satış yapılabileceğine inanmaktadır. Bunun için de Dernek Belediyenin yardımını beklemekte ve bazı sataş kulübelerinin Gaziantepte olduğa gibi kendilerine verilmesini istemektedir. Gaziantep Belediyesi bu konuda diğer belediyelere önderlik etmiş ve bu satış kulübelerinde, görmeyen gençler çok başarılı *bit* çalışma hayatına atılmışlardır. Her insan faydandır.

O gün kar durmadan yağıyor ve gençler sıcacık atölyelerinde, konuşup gülüşerek, şakalaşarak file ve sepetlerini örüyorlardı. Yönetim Kurulu üyelerinden Saliha Hanif ile Mübeccel Tulunay onlarla beraber oturmuş, hem yapılan işleri seyrediyor, hem konuşuyorlardı. Mübaccel Tulunay, AKİS muhabirine, açılıp kapanan, çok hafif, beyaz bastonu gösterdi ve:

"— İşte Avrupada, gözü görmeyen her vatandaşın böyle bir bastonu vardır. Onu, isterse taşır, istemezse katlar, cebine koyar. Memleketimizde bu bastonlardan yoktun ithal edildiği veya burada yapıldığı takdirde gözleri görmeyenlere büyük bir fayda sağlıyacağı muhakkaktır" dedi.

Saliha Hanif ise:

"— Asıl mesele halkın, doğuştan mağdur olan veya sonradan hayatta en büyük nimetten mahrum kalan bu insanlara daha yakından ilgi duyması ve onları toplum içine almasıdır. İleri toplumlarda arızalı vatandaşların birçok iş yerlerinde sağlam vatandaşlardan daha yararlı oldukları ve işlerine daha büyük bir sadakatle sarıldıktan tespit edilmiştir ve bunun için, kanuni zorunluluk olmasa da, bunlardan, toplum, iş yerlerinde faydalanmakta, bu İnsanları gerçekten faydalı hale getirmektedir" diye konuştu.

F E N

Feza

Beklenen başarı

Geçen hafta amerikalılar, uzun yıllardanberi hazırlamakta oldukları bir roketin beşinci ve en önemli denemesini yaptılar ve bu deneme de, diğerlerinde olduğu gibi, tam bir başarıya ulaştı. Böylelikle Amerikan feza programı, karşısındaki biricik rakip -bütün diğer rakiplerin hepsi bir kefeye konsa yine de hiçbir değer ifade etmezler- Sovyetlere birkaç puvan daha "bindirmiş" oldu!. Aslında - bu sütunlarda defalarca açıklandığı gibi- Amerikanın Sovyet feza tekniği karşısındaki zahiri geriliği tamamen bir strateji ve hedef meselesinden ibarettir. Yani kısaca tekrarlamak gerekirse, amerikalılar başlarda - 1957 yıllarında - konuyu tamamen ilmî yönden ve dar görünüşlü olarak görmeye alışmışlar, roketçiliğin ve feza araştırmalarının bukadar kısa bir Sürede bu kadar gelişebileceğini, hele halk oyunda feza alanındaki başarıların bu derecede büyük psikolojik etkileri olabileceğini hesaplayamamışlardır. Bu yanlış görüşte hiç şüphesiz Eisenhower ve daha önceki başkanların kurduğu idare mekanizmasının büyük kusurları vardır.

Ruslar ellerindeki büyük tepki güçlü dev roketleri kullanarak bir seri başarılar sağlayınca Beyaz Sarayın çevresini saran bazı baylar, bu başarılan küçümsemek ve Başkana öyle gösterebilmek amacıyla türlü hikâyeler uydurmaya, Sovyetlerin bu başarılara ulaşmak için birçok başarısız denemeler yaptıklarını, bunların dünya halk oyundan gizlendiğini yaymaya çalıştılar. Ama gerçekler böyle teknik konularda fazla gizli kalamayacağından sonunda bu hikâyeleri uyduranlar kendileri de inanmaz oldular. Bir ara hür milletler artık amerikalıların bu işte meydanı Sovyetlere bıraktığına inanır gibi bile oldular.

Sonunda Beyaz Saray çevrelerine de hâkim olan basiret ve gerçek duygusu -özellikle müteveffa Kennedy'nin hasletlerindendi - daha büyük tepki gücünü sağlayabilecek dev roketlerin yapımına büyük bir hız verilmesinin gerektiğini ilgili çevrelere gösterdi. Bunun üzerine Saturn ve Nova tipindeki dev güçlü roketlerin yapımı için milyarlarca dolarlık ödenekler ayrıldı, bunlar Senatonun şiddetli itirazlarına rağmen kabul ettirildi.

İşte bu büyük yatırımların ilk önemli meyvesi olarak da geçen hafta uzaya atılarak yer çevresinde belirli bir yörüngeye sokulan ve ağırlığı 19 tonu bulan roket gövdesi bütün dünyada önemli yankılarını yaptı.

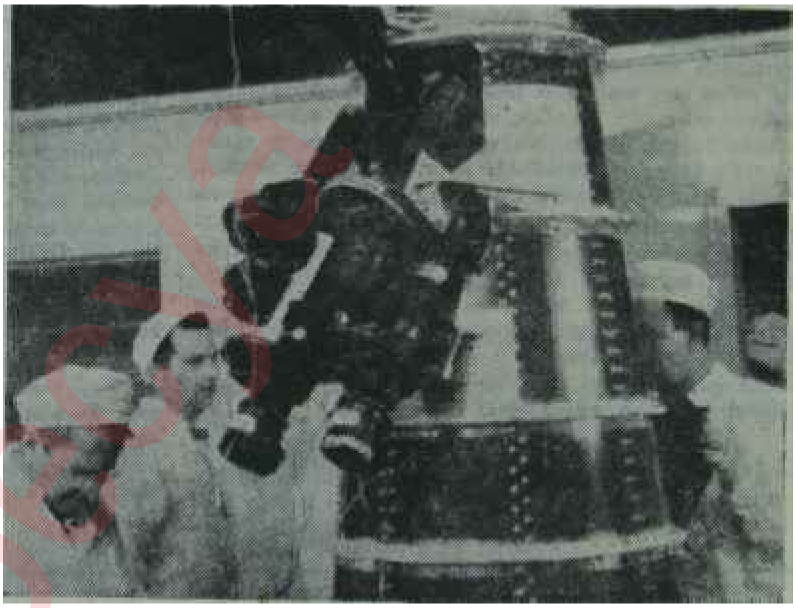
Böylelikle Amerikan feza tekniği Sovyetlerin şimdiye kadar yer çevresinde yörüngeye sokabildikleri en ağır -ki takriben 7 ton kadardır- peykten daha ağır bir cismi yörüngeye koyabilmiş olmaktadır. Olayın en önemli tarafı budur, diğer bir önemli yanı ise amerikalıların aya gitmek için tasarladıkları plânın ana problemlerinden birinin başarıyla çözülmüş olduğunun anlaşılmasıdır. Gerçekten 1970 yılından önce -Kennedy'nin deyimiyle - "herhangi bir zamanda" aya gitmek üzere Apollo projesini tezgâha koyan amerikanlar oldukça doğru olarak plânlanan tarihlerde beklenen safhaları gerçekleştirmiş bulunmaktadırlar.

Beklenmeyen başarısızlık

Geçen haftanın içinde uzaya fırlatılan yeni bir roket daha hür dünyanın ilgisini üzerine çekti. O kadar ki, Kıbrıs konusuyla yakından ilgilenen türk basınında bile. RANGER 6 adını taşıyan bu rokete sütunlar ayrıldı. Aslında gecikmiş olan bu projenin ikinci safhası, yani SURVEYOR adını alan ve ay yüzeyinin yapısını inceleyecek bir çeşit gezgin lâboratuvardan ibaret bulunan feza araçları henüz hiç denenmemiştir. Üstelik RANGER serisinden şimdiyedek yapılan altı deneme sonunda ya kontrol ve kumanda sistemlerindeki arıza sebebiyle aya belirli ve istenen derecede yaklaşmak kaabil olmadığı için televizyonla yeryüzüne iletilen resimlerden bir fayda sağlanamamış, yahut da bu son denemede olduğu gibi ay yüzeyine yaklaşmak sağlanmış, ancak bu sefer de televizyon tertibatı çalışmadığından hiçbir resim alınamamıştır.

Bu talihsiz denemeden sonra birçok çevreler bu konu için şimdiyedek harcanan çeyrek milyar dolara yakın paranın havaya - daha doğrusu fezaya- gittiğini ileri sürmüşlerse de ortada hiçbir başarı olmadığını ileri sürmek de insafsızlık olacaktır. Hernekadar belirli hedeflere ulaşılamadığı doğrudur, ama bu arada birtakım önemli sayılacak sonuçlara varılmış, hele sonsuz değerdeki birçok bilgi de toplanmıştır. Sonra olayın birçoklarınca gizli kalan bir yönü de vardır.

Çok önceleri bu sütunlarda anlatıldığı gibi, RANGER serisi feza araçlarının geliştirilmiş şekillerinde televizyon kamerasını taşıyan bölüm ay kamerasını taşıyan bölüm ay yüzeyine çarpmadan önce ana gövdeden ayrılmakta, hız azaltıcı roketler yardımıyla hızı saatta 450-500 kilometreye düşürülmekte ve böylelikle yavaş bir çarpma sağlanmaktadır. Bu sayede televizyon kamerasını ve diğer aletleri ihtiva eden bölümün üç aya kadar bir süreyle yeryüzüne işaretler -yani resimler- gönderebileceği talimin edilmektedir.

Ranger VI hazırlanırken

Görünmez kaza

TİYATRO

Lise Delamare
Saf kan bir "Parisli kadın"

Ankara

Fransız topluluğunun temsilleri

Bile satırlar mecmuada çıktığı gün, dört yıldanberi yurdumuza gelmemiş, olan bir fransız tiyatro topluluğu, resmî turne halinde Başkentte ilk temsillerini vermiş olacaktır.

Parisin tanınmış emprezaryolarından Jean Huberty'nin tertiplediği bu turne Fransız Hariciyesinin Kültür Münasebetleri Dairesinin doğrudan doğruya ilgilenmediği, Fransız Tiyatrosunu yabancı memleketlere gönderme ve tanıtma işlerini Devlet adına destekleyen, hattâ yöneten Association Française d'Action Artistique'in mali yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kurumun yabancı memleketlere gidecek topluluklara yaptığı yardım masraflarının önemli bir kısmını karşılamaktan ibaret kalmamakta, kadro ve repertuvar üzerinde söz sahibi olduğu bilinmektedir. Onun içindir ki geçen yıllarda hayli tenkide uğramış olan bu çeşit turnelerin, bilhassa repertuvarları üzerinde şimdi biraz daha titiz davranıldığı, yeni gelen topluluğun oynıyacağı oyunlardan anlaşılıyor.

Yurdumuzu ziyarete gelen fransız trupları, şimdiye kadar repertuvarlarını emprezaryoların zevkine bıraktıkları, onlar da bu konuda gittikleri memleketlerin seyirci topluluklarında, tiyatro anayışı bakımından meydana gelen gelişmelerden habersiz oldukları için karşımıza daha çok iki dünya savaşı arası yıllarının oyunlarıyla, Henri Bernstein'lar, Francis. de Croisset2lerle çıkmışlardı. Bu sefer repertuvarda Jean Cocteau ile şimdi Parisin en gözde yazarlarından Marcel Achard, Andre Roussin var. Gerçi ge-

1 Piyes Gördüm

Oyun : "Size öyle Geliyorsa Öyledir (Cosi, e se vi pare). (Oyun, 3 bölüm).

Yazan : Luigi Pirandello.

Çeviren: Ahmet Muhip Diranas.

Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Büyük Tiyatro).

Sahneye koyan : Mahir Canova

Dekor: Refik Eren.

Kostüm : Hâle Eren.

Işık : Nuri Özakyol.

Konu : Ünlü italyan dram yazarının izafilik düşüncesini en iyi yansıtan, "gerçek" le "görünüş" ayrımını en ustaca belirten oyunlarından biri: karısını evde kilit altında tutan, annesiyle bile görüştürmeyen bay Ponzaya göre kaynanası delidir. Ona göre de damadı delidir.

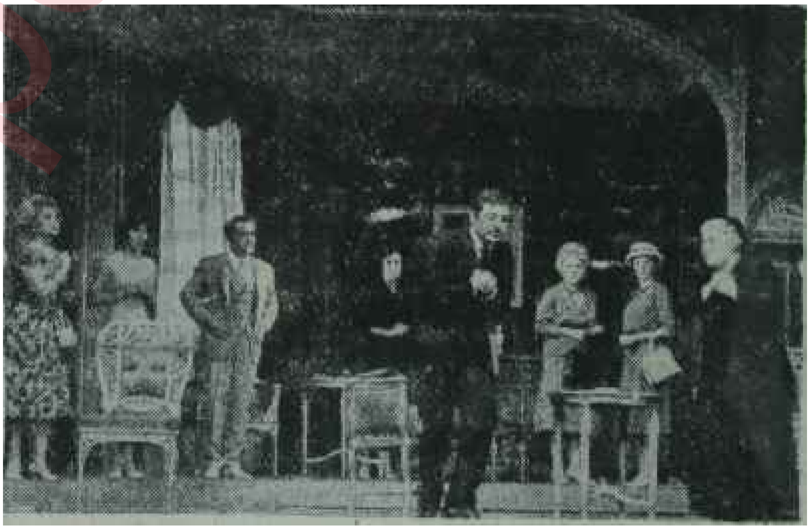
Oynıyanlar : Mahir Canova (Lamberto), Melek Ökte (Bayan Frola), Semih Sergen (Ponza), Günsel Gündüz (Bayan Ponza), Suat Taşer (Agazzi), Nermin Sarova (Amalia) Çiğdem Onat (Dino). Oğuz Bora (Sirelli), Süreyya Taşer (Bayan Sirelli), Attilâ Eldem (Vali), Coşkun Kara (Komiser Century) v.s,

Beğendiğim : Refik Erenin - bir İtalyan burjuva ailesinin. Vali yardımcısının, interieure'ü için çok şık, çok aydınlık, renk bakımından da fazla parlak düşmüş olmasına rağmen - bir üslûp ve ifade taşıyan dekoru. Mahir Canovanın -bir bulvar komedisi hafifliğiyle oynanan bazı sahnelere rağmen- oyunun fikir yapısını koruyan canlı sahne düzeni. Melek Öktenin unutulmaz yaratışlarından biri olarak kalacak Madam Frola'sı. Semih Sergenin, Suat Taşerin, Nermin Sarovanın, Süreyya Taşerin, Attilâ Eldemin ve Muzaffer Gökmenin ölçülü, başarılı bir oyunla çizdikleri tipler. Muhip Dıranasın -"bol şanslar" gibi gözden kaçmış bir iki kılçığa rağmen- akıcı ve aydınlık yeni çevirisi.

Beğenemedîğim : Mahir Canovanın çok fazla hareketli, telaşlı Lamberto'su. Çiğdem Onatın, cümlelerin sonunu yutan, arka sıralarından güçlükle anlaşılan konuşması. Oğuz Boranın teatral kalan ve karikatüre kaçan Sirelli'si. Coşkun Karanın - bir Komiserden çok bir Mareşali hatırlatan - pek gösterişli üniforması. Son perdede, meraklı kalabalığı arasında, iki kelimeyi bir araya getirip söyliyemeyen figüran...

Sonuç : On beş yıl önceki temsiline nisbetle pek Parlak değil...

Naciye FEVZİ

Büyük Tiyatroda "Size öyle geliyorsa...
"öyledir!"

1 Piyes Gördüm

Oyun : "Sezar ve Kleopatra"
Yazan : Bernard Shaw
Çeviren: Ahmet Kozanoğlu
Arenaya göre adapte eden : Aptullah Ziya Kozanoğlu.
Tiyatro : Arena Tiyatrosu.
Sahneye koyan: Cüneyt Gökçer.
Dekor - Kostüm : Belgin Gürkanlar.
Işık - Efekt : Oğuz Çokçayüksel.
Konu : Sezarın Mısır seferi. Bu seferin ve Kleopatra ile olan münasebetlerinin *- tarihi, olayları ve insanları kendi görüşüne göre değerlendiren - Bernard Shaw tarafından alaylı, nükteli ve hicivli bir dille hikâyesi. Buna aklın ve zekânın ışığında, toplum ve Devlet idaresi üzerine bilgece verilmiş güzel bir ders de diyebiliriz..

Oynıyanlar: Pekcan Koşar (Belzanor), Ayten Ürkmez (Ftatatita), yıldırım Önal (Sezar), Işık Yenersu (Kleopatra), Tuncay Erenay (Ptoleme), Erhan Gökgücü (Potinus), Nezin Kunt (Asilas), Türker Tekin (Rufio). Esen Günay (Britanius), Alp Öyken (Apollodoros) v.s.

Beğendiğim : Cüneyt Gökçerin klâsik havayı, Shaw'nun oyununa yakışan modern bir hiciv komedisi anlayışı içinde üslûplaştıran, dinamizmi içinde ağırbaşlı sahne düzeni. Belgin Gürkanların stilize dekorlarıyla güzel ve zevkli kostümleri. Başrollerde, Yıldırım Önalın nefis bir kompozisyon içinde çizdiği kudretli, babacan, çocuksu ve filozof Sezar portresi; Işık Yenersunun -daha ilk önemli rolünde- şöhret kapılarını kendisine açan "çocuk" ve "kadın" Kleopatrası. Ftatatita'da Ayten Ürkmezin, Rufio'da Türker Tekinin, rollerini birer kararkter halinde ön plâna geçiren, çok başarılı ve ifadeli oyunları. Belzanor'da Pekcan Koşarın, Potinus'ta Erhan Gökgücünün, Britanius'ta Esen Günayın, Âpollodoros'da Alp Öykenin, Ptoleme'de Tuncay Erginayın canlandırdıkları inandırıcı tipler ve yüzler. O küçük sahnede oldukça kalabalık bir kadronun, bütün halinde, gerçekleştirdiği ahenkli oyun.

Beğenemediğim: Bernard Shaw'nun. başlangıçta, Tanrıya söylettiği o harikulâle tiradın temsilde çıkarılmış olması. Bu uzun Prolog, zaten uzun olan oyunu büsbütün uzatsa da usta bir komedyenin ağzından zevkle dinlenirdi .

Sonuç : İstanbul sahnelerinde bu mevsimin en iyi hazırlanmış ve gerçekleştirilmiş, en iyi oynanan, parlak ve özlü oyunu. Hâlâ göremedinizse, sakın kaçırmayın.

Lûtfi AY

Arena Tiyatrosunda "Sezar ve Kleopatra"
Perdeden sahneye

Dinçer ve takdimcisi
Beğen, beğen al

tirilen oyunlar bu üstadların yeni oyunları değil, ama bu kadarına da şükretmek lâzım. Bu arada klâsiklerden Marivaux'ya. XX. yüzyılın Bulvar kralı Sacha Guitry de ihmal-edilmemiştir.

Toplulukta kimler var?

Misafir topluluğun yedi kişilik küçük bir kadrosu var. Başta, kadınlardan, Comedie-Française sosyeterlerinden Lise Delamare, erkeklerden de ünlü komedyen Jacques Dumesnil geliyor. Lise Delamare Mollere Konağının sayılı yıldızlarındandır. Paris Konservatuarından yetişmiş olmakla beraber Copeau, Baty, Jouvet ve Dullin gibi ustaların yanında çalışmıştır. Bugün "Parisli Kadın"ı en iyi oynıyan sanatçı olarak kabul edilmektedir. "Jacques Dumesnil'e gelince, bu dev yapılı, altın sesli sanatçı, Paris sahnelerinde çok değişik rollerde buyüz zaferler kazanmıştır. Hele Marcel Ayme'nin "Clarembard" ı ile "Yavru Kartal'ın Flambeau'su unutulmaz yaratışlar olarak hatırlardadır.

Topluluğun öbür sanatçıları ise Raymond Gerome, Comedie-Française pansiyonerlerinden Jean-Louis Jemma, eski pansiyonerlerden Nelly Vignon, Gilbert Guiraud ve Colette Bârge'dir.

Repertuvardaki oyunlar

Fransız sanatçıların turne repertuvarında beş oyun yer almaktadır. Ankarada 5 Şubat Çarşamba akşamından itibaren Büyük Tiyatroda - yalnız ikinci akşam Üçüncü Tiyatroda - verilecek temsillerde bu oyunlar şu sıra ile oynanacaktır: 1) Marivaux'dan "La Double Inconstance -Çifte Aldanış"; a jean Cocteau'dan "La Machine â Ecrire - Yazı Makinası"; 3) Andre 2) Roussin'den. "Nina"; 4) Marcel Achard'dan "Domino"; 5) Sacha Guitryden Faisond un Reve - Bir Rüya Görelim".

Filmcilik

Utanç yarışı

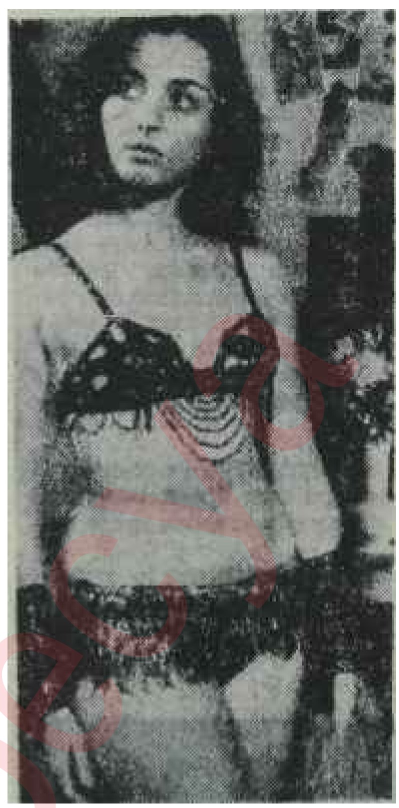
Sstemin -yani yapımcılarla magazinlerin ve "bulvar" tipi gazetelerin el birliğiyle yarattıkları star sisteminin- sonucu, türk filmciliğinde beklenilenden de önce alınmaya başlandı. Sistem kurulup çalıştırılmaya başlanmış ve doktor Frankenstein örneği yapımcılar, meyveleri henüz devşirmeye başladıklarında, beylik tabiriyle »maymun çabucak gözünü açmış" ve starlar yapımcıların karşısına öylesine astronomik rakamlarla çıkmışlar ve öylesine aşılmaz birer engel olmuşlardı ki, yapımcılardan tersine işleyen bu silâhın -şaşkınlıktan- nasıl durdurulacağını akıl eden bile olmamıştı. Silâh, durmaksızın çalışıyor, yapımcılar yara üstüne yara alıyorlardı.

Geride bıraktığımız hafta içinde ise, kadın starlar, erkeklerden nöbeti devraldılar ve bu sefer de başka bir yönden onlar yaylım ateşe başladılar; Kadınlar, yaratılan sisteme göre, birinci, ikinci ve daha aşağıya inen numaralı sınıflara ayrılmışlar ve aldıkları ücretler de ona göre oranlanmıştı. Seyircinin ilgi gösterdiği filme tek sebep olarak starı gören yapımcılara karşı her yeni mevsim, yeni fiyat ayarlamaları yapılıyor, basınla kötü düzenlenmiş ilişkiler yüzünden yapımcılar starlara karşı çıkarttıkları starlett'leri. bir türlü yerli yerine oturtamıyorlardı. Oturtamıyorlardı çünkü, yenileri de ayni sistem içinde yürütme yolundaydılar.

Yapımcılara karşı topu ilk ateşleyen Leylâ Sayar oldu. Kentiz "reşit" olmadığı bir çağda okuldan kaçarak ille de sinema oyuncusu olacağım diye tutturan, işe bin lirayla başlayıp fiyatını bugün yirmibeş bin liraya kadar yükselten gençkadın, son iki yıldır çeşitli psikozlar içinde çırpınmaktaydı. "Ben çirkinim", "ben aşksız bir kadınım", "yapımcılar bana artık iş vermiyorlar", "burnumu yine ameliyat ettirmeliyim" leri ağzına sakız yapan Sayar, ünlü "ifşaat"mda~ yapımcıların hepsinin birer "şehvet kurbanı" olduklarını, star yapmak istediklerini mutlaka "yatak odaları"na çekip götürdüklerini, bunun önüne geçmek zamanının artık geldiğini-nasıl ve ne yoldan olduğunu kendi de bilmeksizin - halkoyuna bildiriyordu. Eline, diline ve..

İfşaat", Sayarın beklediğini de beraberinde getirdi, Hâlkoyunun gözleri birdenbire yapımcı denilen masum görünüşlü, fakat kuzu postuna bürünmüş malûm dumanlı hava âşığı kurtlara çevrildi. Suphi Kaner olayı dolayısıyla zaten yapımcılar pekiyi not almamışlar, bu yüzden de eni konu mimlenmişlerdi. Sayarın hemen arkasından, sistemin gözdesi Türkân Şoray da aşağı yukarı ayni sözleri tekrarlayıp Sayarın yanında yer alınca, durum yapımcılar açısından hem "ciddiyet kesbetti", hem de tedirginlik vermeye başladı. Yapımcılar, namus konusunda ince eleyip sık dokuyan seyircilerinin gözünde itibarlarını kaybetmek istemiyorlardı. Bu, herşeyden önce seyircinin filmlere karşı ilgisizliğini kazanmak demekti ve gittikçe uçuruma itilen filmciliğimizin bir baş dönmesi sonunda kendini kaybedip düşmesi anlamına da geliyordu. Şorayın ardından, küçük, soluk, yıldızlığı tartışma götürür bir başkası, Nuray Uslu meydanda göründü. O da şikâyetçiydi, o da yapımcıların elinden 'çok çekmişti", şimdiye kadar neler neler teklif etmişler, zavallıcık bunların hiç birini kabul etmediğinden bir türlü "star" olamamıştı.

Bu. durumda, işin rengi değişmeye yüz tuttu ve hakikatle hayâl yer değiştirdiler. Üç kadın oyuncunun ileri sürdüklerine göre, star olmak için mutlaka yapımcıların yatak odalarına girmek şarttı. Şarttı ya, Nuray Uslunun dışındaki Şoray ile Sayar dün de bugün de birer stardılar, Filmciliğe gökten zenbille inmediklerine göre de...

Leyla Sayar - Türkan Şoray
...sirkatin söyler!

İşini bilmeyen çavuşlar

Yapımcılar, bu dehşetengiz ifşaatlar karşısında hemen kendi meslek dernekleri Türk Film . Prodüktörleri-Cemiyetini "haysiyet ve şereflerini korumak" la görevlendirdiler. Suphi Kaner olayında nasıl densiz ve şaşırtıcı bir "icraata" girişilmiş ise, cemiyet, "ifşaat olayı" nda da ayni yolu tuttu. Şoraya, Sayara. ve Nuray Usluya birer çağrı gönderdi ve cemiyet merkezine bir çeşit hesap vermeye gelmelerini istedi. Belirtilen, gün ve saatte "İfşaatçılar" ın bitinden biri olsun gelmedi tabii. Dünyanın hiç bir yarinde suçlayanın suçlanan karşısına çağırılıp savunmasını yapması, ya da hesap vermesi ne görülmüş, ne de duyulmuştu. Yapımcılar ve cemiyetleri, kuma başlarını sokan devekuşları gibi hareket ediyorlardı. Sonunda ikinci birer çağrıda

bulunmayı kararlaştırıp dağıldılar.

İş, bu kadarla da kalmadı. Dağılmanın ertesi günü, daha öncekilerin--iler gibi, ayni çarşaf büyüklüğünde bol bol ve poz poz resimleriyle süslenmiş bir sayfada dördüncü "ifşaatçı" da sahneye çıktı. Bu, iki yıldır kendi adına bir şirket kurmuş, bu şirkete filmler çeviren Evrim Ferdi.

Gençkadın, hem yapımcılara yükleniyor, hem de kendi adına niçin şirket kurduğunu ve niçin yalnız bu şirkete filmler çevirdiğini açıklıyordu. Buna göre, ayni "yatak odası" teklifleri Fere de yapılmıştı. Kendisinin kenarda köşede kalmasının, bir türlü Şoray, Sayar ayarı olamamasının tek sebebi, bu tekliflere kahramanca göğüs gelmesinden geliyordu ve naçar kaldığından kendi adına şirket kurmuş, yakasını bu "azgın" yapımcıların elinden ancak böylelikle kurtarabilmişti. Ferin yatak odası halâ bakirdi ve annesinden başka o odaya giren tek bir yabancı insan olmamıştı.

Yapımcılar, bu şiddetli saldırılar karşısında ne yapacaklarını daha beter şaşırdılar, "İfşaatçılar" ın hepsini çok yakından tanıyorlardı. İlk düşünülen ve beklenen "mukabil bir hücum" oldu Fakat yapımcılar, halkoyuna götürülmüş bir mesele karşısında ilk olarak akıllılık gösterip ayni seviyeye inmediler. Fakat susmak da onlara pek birşey kazandıracağa benzemiyordu, "İfşaatçılar" ın gazetesi, hemen hemen hergün "arabaya taş koyuyor" ve "yapımcılar bunun hesabını versin, hesabını!." diye ortalığı tozu dumana katıyordu.

"İçimizdeki Şeytan"lar

Fakat, ne olursa olsun bir açıklama, ya da bir düzeltme zorunluydu. Halk gözlerini dikmiş, ne diyecekler diye yapımcıların ağzının içine bakıyordu. Susmak, saldırılanı kabullenmak anlamına gelecekti. İlk yükseltilen ses, biraz zayıf, biraz kısık çıktı: Yapımcılar, "İfşaatçılar"ı dinlemeden bir karar vermeyeceklerdi. Hele gelsinler, bir dinlensinler, aralarındaki o "şeytan ruhlu, hainler" bir bir ortaya çıksın, sonra çaresine bakacaklardı. Çare dedikleri de "hainlere aramızda yer yoktur" dan öteye geçmiyordu. Yalnız, ne "İfşaatçılar" yapımcıların karşısına geliyorlar, ne yapımcılar herhangi bir harekete girişiyorlardı.

Olay, giderek önemini kaybetmeye başladı ve "ifşaatçılar" okurla seyirci gözünde yeni bir reklâm oyununun oyuncuları, yapımcıları da bu kahve döğücülerinin nın. deylciları kabul edildi. Gerçek problem ise, ortalarda yetimler gibi kalakaldı.

1 Konser Dinledim

Konseri verenler : Alman Bach Solistler: Irmgard Lechner (Çembalo), Hanş-Olaf Hudemann) Basso), Conrad Klemm (Flüt), Helmut Winschermann (Obua).. Georg-Friedrich Hendel (Keman), Ernst Mayer-Schierning (Keman), Paul Schröer (Viyola), Alwin Bauer Viyolonsel), Kurt Haselhorst (Kontrabas).
Konseri tertipliyen : Türk-Alman Dostluk Derneği
Konserin yeri :. Alman Kütüphanesi.
Günü : 27 Ocak 1964, Pazartesi Saat 20.30'da.
Program : Tamamen Bach'ın bestelerine ayrılmışsa da davetlilerin ısrarlı alkışlarına ve gösterilerine dayanamayan topluluk Mozart ve Haydn'dan iki küçük parça çaldı:

1. 5 ci Brandenburg Konçertosu, Re majör.
2. 82 ci Kantat "Bana yeter".
3. "Müzik sunuşları" ndan 6 sesli "Ricercare".
4. Obua Konçertosu, Fa majör.

Bis olarak:

5. Haydn: "Bir küçük gece müziği",
6. Mozart: Adagio.

Kanserin özellikleri : Çalanlar birinci özelliği teşkil ediyordu. Aslında, müzikte ileri gitmiş Batı ülkelerinin hepsinde buna benzer yüzlerce topluluklar vardır. Kimisi Bach, kimisi Vivaldi, bir kısmi Corelli, bir başkası da Mozart'ın adını kullanarak bu bestecilerin eserlerine özel bir ilgi ve dikkat, gösterirler. Ama tabiî, topluluğun yalnız Bach, Vivaldi, Corelli veya Mozart'ı çalmakla yetindiğini de sanmamalı... Nitekim alman Bach solistleri de bize güzel bir Haydn ve Mozart dinlettiler.

Diğer bir özellik de, konsere başlarken Dernek Başkanı Günther'in oldukça fasih bir türkçeyle yaptığı açıklamadan ve her sandalyaya ayni şekilde ve büyüt bir düzenle konulmuş birkaç sayfalı program broşüründen anlaşıldığına göre, solocuların herbirinin çaldığı, birer apartıman değerindeki, müzik yönünden de çok büyük önem taşıyan antika çalgılar idi. Zaten solocuların bunlara ne denli itina gösterdikleri salona giriş çıkışta çalgılarını sahnede bırakmaktan kaçınmalarından anlaşılıyordu.

Beğendiklerim : Konserin hemen tamamı, ankaralı müzikseverler için ender rastlanan bir müzik olayı teşkil etti. Bach sanatını genellikle büyük ve kalabalık Korolarla ikili hattâ üçlü orkestra gruplarından, çok Kez ede edilmesi veya çalınması imkânsız tarihsel müzik aletlerini çalan birtakım solocululardan meydana gelen sanatçılar topluluğuyla çalınabilecek gösterişli bir sanat olayı sanatlar için bu iyi bir gösteri oldu. Oysa ki Barok çağ sanatının böyle tantanalı gösterilerden uzak ve öylesine özlü yönleri de var ki, iş, müziğin o yönlerini yansıtmakta... İşte Bach solocuları bunda büyük başarı sağlayan, müzik kişiliği iyice yerleşmiş sanatçılar! Üstelik bu kişiliklerini ancak gerektiğinde kullanıyorlar ve asla "topluluk" amaçlarından sıyrılmıyorlar, sanki bir saatin çarkları gibi hassas kusursuz, ölçülü ve titiz bir çalışları var. Özellikle yöneticileri Helmut Winschermann obuasıyla hemen dikkati çekiyor, diğerleri de kendi çalgısında ve çaldığı parçalarda birer "otorite"-.
Beğenmediğim : Baeh Kantatında verilen almanca metnin yanısıra sadece ingilizce tercümesi vardı. Bunu alman dostlarımızın bizi amerikan kültürüne nekadar "hayran" kişiler olarak tasarladıklarını göstermesi yönünden kayda değer buldum. Dinleyiciler arasında almanca veya ingilizce bilmeyenler varsa bunların Kantatın neyi söylemek istediğini anladıklarını sanmıyorum.

İkinci nokta bu denli güzel bir konserin, akustiği, tertip tarzı, ve özellikle alacağı dinleyici sayısı yönlerinden elverişsiz bir salonda neden yapıldığıdır. Hemekadar geçen yıl "Detmold üfleme çalgılar topluluğu"nun İstanbulda karşılaştığı ilgisizlik tertipçileri korkutmuş olabilirse de Ankaradaki seviyeli ve anlayışlı müziksever dinleyici kütlesinin böyle konserlere karşı daima büyük ilgi göstereceğini hatırdan çıkarmamak gerekirdi.
Sonuç : Yukarıda açıkladığım duruma ve dinlerken, hattâ arada nefes alırken çektikleri büyük sıkıntılara rağmen salonun dışına kapağı atınca dinleyicilerin yine de daima zevkle anacakları bir sanat gecesi yaşamış oldukları yargısına vardıklarından eminim.

Daniyal ERİC

Alman Bach solistleri

R A D Y O

Ankara

Haber Merkezinin çilesi

Kıbrıs olaylarının ve Londra Konferansının devam ettiği süre içinde Türkiye Radyoları Haber Merkezi görevlilerine oldukça iş düştü. Ankara Radyosunda, sayısı son derece az bir eleman topluluğu ile çalışan bu Haberler Merkezi, Kıbrıs ve Londra olaylarını gerektiği şekilde türk halkoyuna sunabildi mi? Bu sorunun Cevabını vermeden önce radyolarımızın habercilik görevini gerektiği gibi incelemek yerinde olur.

Türkiye Radyoları Haber Merkezi, aslında, Ankara Radyosu elemanları ile Kasım 1962de faaliyete geçmiştir. O zamana kadar başkent radyosunun haber bültenleri Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığında hazırlanmakta ve bir bisikletçi ile radyoevine gönderilmekteydi. Kısacası, bültenlerin vaktinde yayına yetişmesi bu bisikletçinin dikkatine bağlıydı. Altemur Kılıçın bakanlığa müşavir olması ile haberlerin Radyoevinde hazırlanması konusuna önem verildi. Saat 19.00da İstanbul. İzmir, Adana, Antalya, Gaziantep ve Erzurum Radyolarının başkent radyosuna bağlanarak aynı haber bültenini ve "Günlük Olaylar" programını yayınlamalarından ötürü de Ankara Radyosundaki haberler servisine "Türkiye Radyoları Haber Merkezi" ismi verildi. Bütün Türkiye Radyolarına değilse bile. 7 radyoya günde bir haber bülteni hazırlayan ve aynı zamanda Ankara Radyosunun sabah, öğle ve gece haber bültenlerini de çıkaran bu serviste bugün, gündüz üç, gece üç kişi çalışmaktadır. Bu elemanlara gece ve gündüz birer daktilo yardım etmektedir. "Günlük Olaylar" programında da 1-ki kişi görevlidir. Haberler Merkezi çeşitli haber ajanslarına abone olan Anadolu Ajansından .Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yabancı radyoları dinleyen servisinden ve bazı haberlerin kendi kaynaklarından olayları izlemek imkânına sahiptir. Radyo haberlerinin doyurucu olamamasının sebeplerinin başında Anadolu Ajansı vardır. Çünkü, çoğunlukla haberler, bu haber ajansından Radyoya gönderilmektedir. Anadolu Ajansım Radyoyu yeterli şekilde beslememekle suçlarken elbette ki orasının da dertlerini ve eksikliklerini değerlendirmek, araştırmak ve sonunda da bu dertleri ve eksiklikleri yok etmek şarttır. Daha doğrusu, radyo haberlerini kaliteli bir hale sokmak için seçilecek yolun başlangıcı Anadolu Ajansından geçer. Radyo haberlerinin olumsuzluğu bir de, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yabancı radyolarını dinleyen servisteki geri kafalılığa bağlıdır. Başkent radyosunun haberlerinin yıllarca bu servis tarafından hazırlandıktan sonra oradan alınıp Radyoevine getirilmesi lüzumsuz bir kıskançlığa yol açmıştır. Bu kıskançlık sonucudur ki Bakanlıktan Radyoya haberlerin gönderilmesi binbir güçlükle sağlanmaktadır. Hatta, başlangıçta bu servis, Radyoya haber vermeyi bile gereksiz görmüştür.

İşte bir takım iç ve dış güçlüklerle kurulan Haber Merkezi, çalışmaya başladığı günden bugüne defalarca yıldırımları üstüne çekmiştir.

Deveye sormuşlar..

Aslında Türkiye Radyoları Haber Merkezinin çilesi bu kadarla da bilmemektedir. Binbir sıkıntıya ve tenkide rağmen her önüne gelen, habercilerin işine karışmaya kalkmaktadır. Mesela, gönderilen haberlerin muhakkak bazı resmi çevreler tarafından kontrolü istenmektedir. Haberciler ,son derece gerekli gördükleri bu isteği yerine getirdikleri zaman çoğunlukla karşılarındakilerden yeterli bir cevap alamamaktadırlar. Aldıklarını sandıklan zaman da karşı taraf sözünü, daima, "sorumluluk size aittir" diye bitirmektedir. Sorumluluk elbette habercilerindir, fakat zaten hiçbir yetki verilmeyen bu görevlilerin "sorumluluk sizindir" diye korkutulmaya çalışılması yükü bir kat daha ağırlaştırmaktadır.

Haberler Merkezi, Radyonun diğer bölümlerinde de görüldüğü gibi, çeşitli hatalar yapmaktadır. Fakat üst sorumlular arasında bu hataların ortadan kaldırılması için en küçük bir çaba gösteren çıkmamaktadır. Haberciliğin daha olumlu metodlarını görevlilere öğretecek, gösterecek kimse çok azdır. Üstelik zaman zaman Radyonun diğer işlerinden sorumlu kimseler dahi, dış baskılar yetmiyormuş gibi, habercilerin işine karışabilmektedirler. Şurası muhakkaktır ki, 7 radyonun en önemli yayın görevlerinden birini büyük ağırlıkla sırtında taşıyan bu serviste radyolarımızda sorumluluk duygusuna ve habercilik anlayışına eh çok sahip kimseler çalışmaktadır. Ama bu görevlilerin iyiniyetlerinin istismar edilmemesi içinse ortada hiçbir garanti yoktur. Bu elemanların habercilik konusunda yetişmeleri, yetkilerini belli bir çerçeve içinde daha rahatlıkla kullanmaları elbette gereklidir. Fakat her yanı ile ihmal edilen radyoculuğumuzda bu konunun ele alınması da, bu durumda, imkânsız gibi görünmektedir.

Bütün bu şartlara ve son günlerde yapılan tenkitlere rağmen Türkiye Radyoları Haber Merkezinin Kıbrıs olayları sırasında eskisine kıyasla çok iyi çalıştığı ortadadır. Bunun en olumlu örneği de, dinleyicilerin, o akşam radyodan dinledikleri bazı haberlerin aynını ertesi gün basında izleyebilmeleridir. Gerçi işin bu şekille, az da olsa, gelişmesinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığından yapılan müdahalenin rolünü küçümsemek haksızlık olur. Fakat bu da, yerinde müdahale ve yol gösterme sayesinde, habercilerin, istenilene başarılı bir şekilde ayak uydurabileceğini göstermektedir.

Haber okuyan bir spiker

Susuz değirmen

KÖŞEDEN

Şu tesisler işi..

Vildan Aşir SAVAŞIR

Sporun altın yumurtlayan tavuğu Totonun getirdiği milyonların gösteriş uğruna, ya da politikacı çıkarına heder oluvermesinden daima endişe duymuşuzdur. Onun için bu geniş yatırım faaliyetinin ihtiyaçlara, gerçeklere ve güdülen amaçlara uygun bir planı olması, bunun şaşmayan bir programa bağlanması lüzumunu savunur, sorumluları uyarmağa çalışır dururuz. Her dost gibi acı söyledikçe hırçın demeçlerde bize verdikleri cevap daima ayni kalmıştır: «Planımız da var, programımız da!" Buna ilâveten üç-beş yapı saymışlar, fakat temelde bulunması gereken prensiplere değinmekten, hattâ bir "liste" olsun yayınlamaktan titizlikle kaçınmışlardır.

Son günlerde bazı gazeteler, yapılan veya yapılmakta olan spor tesislerinin bir listesini yayınladılar. Bu, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğünün basına verdiği resmi bir liste değildi ama, resmi kayıtlardan çıkarılmış olduğu belliydi. Anlaşılan, sorumlu kişiler hem birşeyleri duyurmak, hem de örtmek için böyle davranmayı tercih etmişlerdi. Hiç bir teselliye yer koymayan bu listeyi gördükten sonra telâşımızda ve yakınmalarımızda ne kadar haklı olduğumuza daha çok inandık.

Öğrendiğimize göre, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, Devlet Plânlama Teşkilâtı ile, tutarı 75 milyon türk lirasına varan bir yapı faaliyeti için anlaşmaya • varmış ve bugüne kadar bunun yüzde 58,5 ini harcamış bile... 55 ilimizde 123 yapı işi listeye alınmış, fakat bu 55 ilden dokuzuna on para verilmediği gibi, tek kazma da vurulmamış, geri kalanlar ise programa dahi alınmamıştır. Nedeni bilinmeyen bu terkedilmişler arasında Eskişehir, Gaziantep, Urfa gibi merkezler vardır!..

Kâğıt üstünde tahsisata ayrılıp da harcama yapılmayan illerimiz arasında ise Edirne, Kastamonu ve bir zamanlar ileri bir spor merkezi olan Uşak bulunmaktadır.

46 il'e sarf edilen 44 milyon 700 bin liranın 10 milyon 600 bininin İstanbUla, 9 milyon 900 bininin Ankaraya, 4 milyonunun İzmire verildiğini düşünürseniz, geri kalan 22 milyon liranın 42 ildeki tamamlanmamış işlerde nasıl kül olup gideceğini koayca tasavvur edebilirsiniz!..

44 ilde girişilen işlerin rastgeleliğini ve prensip fıkaralığını hiç bir söz, hiç bir tarif ilgililerin yalanlamadıkları liste kadar açıklıkla belirtemez. Bu sütunlar müsait olsaydı da, listeyi olduğu gibi tetkikinize sunabilseydim!..

Neye göre öne alındıkları bilinmeyen bu 46 il'e de atletik sporlarla ilgili — hani şu atletik spor, ana spor, olimpiyatların kökündeki spor olan atletizm — basit bir imâya yalnız Isparta, Burdur, bir kış memleketi olan Kars ile Mardin ve Tokatta rastlıyorsunuz. İki milyona yaklaşan nüfusu ile İstanbul yok, Ankara yok, İzmir yok, Balikesir yok, Eskişehir yok, Adana yok. Evet Adanada, atletizm için sarf edilmiş tek kuruş yok, fakat tenis lokali var.. On tane tenis kortu değil, tenis lokali ve bir yüzme havuzu mevcut iken bir kapalı yüzme havuzu var! Meselâ, değişik yerlerde 200 ilâ 7.500 seyirci barındıracak 21 tane kapalı müsabaka salonu var da, bir tane olsun gündelik çalışmalara imkân sağlayan okul karakterli, ucuza malolur, az masrafla işler tek idman salonu yok! Niçin?. Boluda 1.500 kişilik salon düşünülmüş de, bir. hamlede yüzlerce gencin koşup atlayacağı basit sıhhi tesisli bir idman sahası akla gelmemiş! Buna karşılık, Balıkesire - bütün ihtiyaçlar bitmiş gibi - tenis lokali yapılma yoluna gidilmiş ve Çankırıya 1,500 kişilik - dikkat ediyor musunuz, daima seyirci önde!. - salon yapılmış ve bir milyon lira harcanmış!.

Tokata, etrafı tel örgü çevrili pist yapıyoruz, fakat oraya, ne sebeple ise, her yere serpiştirdiğimiz salonu çok görüyoruz! Trabzon en eski spor bölgelerindendir. Futbolda ileridir, atletizmde 40 yıla varan bir geleneği vardır, sahildir. Fakat ne pist, ne su sporları için tek kuruş... Ama, 2000 kişilik salon!.. Hep bu! Salon, tribün, lokal.. Yâni hedef, sporu yapacak olan değil, seyredecek olan!...

Bizim bildiğimiz, Beden Terbiyesi Teşkilâtının tesisişlerinde çalıştırdığı teknik elemanları, iki elinizin parmaklarında rahatça sayabilirsiniz. Yukarıdan beri sıraladığımız işler ne kadar yersiz, ne kadar hesapsız, ne kadar mantığa ve akla uzak olursa olsun, teknik özellikleri olan yapı işleridir. Özel plaj otellerinin uzman kişilere yaptırıldığı bu devirde, yurdun ömür sermayesi demek olan gençlik yaratına diye dökülen milyonlar için bunca plân ve projeyi hangi kadro ile hazırlıyoruz?. "Dışarıya sipariş ediyorlar" deseniz, âbide kılıklı eserler için müsabakalar açmak, göğsümüzü gere gere neticeyi ilân etmek doğru olmaz mı idi?. Kontrol, işlerinin de pek güvendirici olmadığını Ankarada donda, ayazda dökülen betonların, bazı su sporları tesisatı ve Sarıkamış teleski işinin dile düşen' hikâyelerinden biliyoruz.

Devlet işlerinde bir yapı projesinin değeri belirli bir ölçüyü aşarsa, otomatik olarak Bayındırlık Bakanlığının süzgecinden geçer. Bu, lüzumlu ve faydalı bir formalitedir. Tapusuz sahalara ruhsat alınmadan inşa edilen tesislerin misalini düşününce akla ister istemez işlerin bu kontroldan kurtulmak için parçalara bölünmüş olması gibi ürkütücü ihtimaller geliyor.

İmkânları ölçülü, hatta dar olan Türkiyede rastgele tek çivi çakılması reva değilken, biz şu perişanlık içinde kimseye sormadan, danışmadan, hatta göstermeden, mucip, sebeplerine kendimizi bile inandırmadan yüz milyonları nasıl bağlıyabiliyoruz, akıllar durur!.

Spor tesisleri kampanyasına girişmeyi ölçüleri ve evsafı kitaplara, kataloglara geçmiş üniteleri milyonlar döküp oraya buraya rastgele serpiştirmekten ibaret sanmak yanlıştır. Bunların yerini ve karakterlerini tesbit eden birçok faktörler vardır. Bunları teknik alanda olduğu kadar sosyal şartlanıl' ve eğitim gerçeklerinin arasında aramak lâzımdır. Spor işlerinden devletin kendisini sorumlu saymasının bir sebebi de budur.

Memleketin tümünü kapsayan bir saha ve tesis plânı tek başına bir mimarlık ve spor tekniği işi değildir. Öncelik sırasını, karakterini, millî bünyenin ihtiyaç ve icaplarına göre vasıflarını tesbit edip işe şöyle başlamak lâzımdır.

Şimdi artık ok yaydan çıkmış, olan olmuştur. Yapılacak iş, zararı olduğu yerde durdurmak ve daha büyük kayıplara düşmeden doğru yola yönelmektir.

ŞİDDETLİ
BAŞ
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
başarı ile kullanılır!
GRİPİN
KININLI GRİPİN
GRİPİN
4-29
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir